

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ / LAP

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség hír- és levelezőlapja

Megkezdte működését
a Magyar Digitális
Képkönyvtár
Írásunk a 7. oldalon

Tartalom

Műhely

- Beszélgetés Skaliczki Judittal könyvtárosokról, könyvtárakról
(Fülöp Ágnes) 3
- A Magyar Digitális Képkönyvtár projekt (MDK)
(Bánkeszi Katalin – Dávid Adrienne – Moldován István) 7

Napló

- A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2009. május 7-ei küldöttközgyűlése (Villám Judit) 13
- Csontos János (1846–1918). Emlékezés és kamarakiállítás az Országos Széchényi
Könyvtárban (Pákozdi Éva Szilvia – Szőnyi Éva) 15
- „Gyere Gyuri Györbe... (Greber György) 19
- Könyvtárosok világnapja Nyíregyházán (Pásztor Zoltánné) 20
- Könyvtárak nyomtatott és elektronikus kiadványai. Beszámoló
a vállalati könyvtárosok 7. műhelybeszélgetéséről (Kóródy Judit) 24

IKSZ-hírek

- Beszámoló az Informatikai és Könyvtári Szövetség tavaszi közgyűléséről
(Csulákné Angyal Katalin) 25

Közhírré tétetik

- Száz év a miskolci Ferenczi B. Könyvkereskedésben (Prókai Margit) 27

Iskolai könyvtárosok írják

- Tanulmányút könyvtárostanároknak – Szegedre (Hock Zsuzsanna) 30
- Szakmai kirándulás Szegeden 2009. május 15-én (H. Gruber Éva) 30

Külhomból jelentjük

- Római vakáció(m) III. Egy könyvtáros (netes) kalandjai Rómában (Balogh Mihály) 31

Szemle

- Művelődéspolitika a reformkori Erdélyben (Mezey László Miklós) 35
- Forgatni érdemes. Forgató ★ könyv! (Siró Judit) 37

Tudjon róla!

- A népmese napja 38
- Eseménynaptár 2009 39

Beszélgetés Skaliczki Judittal könyvtárosokról, könyvtárakról

♣ Fülöp Ágnes

Skaliczki Judittal, az Oktatási és Kulturális Minisztérium főosztályvezető-helyettesével, a Könyvtári Osztály vezetőjével beszélgetünk a könyvtárak körében várható változásokról.

– Ma, ebben a bizonytalan világban, mi a legfontosabb a könyvtárak életében?

Azt gondolom már több éve, hogy a könyvtáros személye. Erről meg vagyok győződve. A feltétlenül szükséges, egyre korszerűbb szakmai ismeretek mellett nagyon fölértékelődtek a kompetenciák. Ma az, aki nem együttműködő, aki nem nézi a közös célt, aki nem bizalommal dolgozik a másikkal, nem hisz a munkája értelmében és a munkatársában, nem tud eredményt elérni. Ezek megléte ma az egyik legfontosabb követelmény mind a könyvtárban dolgozók, mind a minisztériumi munkatársak szempontjából. Nagyon nehéz periódusban élünk, napi gondok közepette. Gazdasági válság van Magyarországon, Európában és az egész világon, ami Magyarországon ráadásul egy rossz helyzetben lévő gazdaságot ért el. Erről sokan megfélemeznek, amikor azt kérdezik, hogy mikor lesz pénz amúgy valami teljesen jogos elképzelésre, tevékenységre. Nem tudhatjuk, én nem tudom. A mindennapok tehát nem könnyűek, de sok de van...

– Eközben lezárultak, illetve folyamatban vannak igen jelentős összegeket szétosztó pályázatok...

Igen, ebben a helyzetben történik valami hihetetlen dolog, az, hogy a könyvtárügybe bekerül egy 11 milliárdos fejlesztés. (Ebben nincs benne a digitalizációra fordítandó forrás.) Ebből 2 milliárd 100 milliót 104 könyvtár pályázat útján már elnyert. Ezt az ellentmondást nem könnyű feloldani. Ebben segítenek azok a kompetenciák is, amelyekről beszéltem. Hadd tegyem hozzá, hogy ha a szándék megvan, az együttműködést még akkor is időnként megnehezíti, hogy más nézőpontból látják a különböző helyen dolgozók az egyes kérdéseket. Másképp mi itt, a minisztériumban, és más szemszögből a napi gondokkal küzdő kollégák.

Néhány példát hadd említsek. Amikor több éve elkezdtük mondani, hogy a könyvtár közfeladatot lát el – és a Könyvtári Intézet akkreditált szakértői tanfolyamán is beszéltek erről –, sokan csak néztek rám, és unalom lengett a teremben. Most a státustörvény (a 2008. évi CV. törvény) lényege éppen az, hogy a közgyűjtemények aszerint lesznek finanszírozva, hogy mennyiben látnak el közfeladatot. Hiába kezdtünk ezzel évekkkel ezelőtt foglalkozni a minisztériumban, a könyvtárakat akkor még nem érdekelte ez a kérdés, mert ők még nem voltak érintettek. Így aztán hiába ismételttem, hogy erre föl kell készülni, nem készültek föl rá. Ugyanez történt régebben a stratégiai terv esetében. Ma már mindenki tudja, hogy nem lehet következetesen építkezni, egyetlen pályázatot sem lehet beadni úgy, hogy ne legyen ott az intézmény jövőképe, küldetése, stratégiai terve. Vagy beszéljünk a minőségről. Mit kellett küszködni azért, hogy ne néhány ember hóbortjának tekintsék a minőség kérdését a könyvtárban!

Tehát azt gondolom, hogy nagyon fontos arról beszélnünk, hogy minden területen együtt kell dolgoznunk. Bizom benne, hogy van hitele a könyvtári terület ágazati irányításának, hiszen kevésszer fordult elő az elmúlt tizenvalahány évben, hogy amit közösen, reálisan elterveztünk, ne valósult volna meg – hacsak a politika közbe nem szólt. Ami persze bármikor bekövetkezhetett és be is következhet. De ha tehetjük, akkor azon az úton mentünk, amit kijelöltünk és a szakmával is megvitattunk, és ez nagyon fontos. Azért hangsúlyozom ezt, mert a nehéz helyzetekben felértékelődnek az emberi kvalitások. Ha nem tudnak kialakítani jó közösségeket egy könyvtárban, egy munkahelyen, akkor az a könyvtár, az a terület nem jut ötről hatra.

Most nézzük, mi előtt állunk jelenleg. Említettem már a közfeladatot, amiről – többek között – a státustörvény rendelkezik, és ami felveti a közintézet és a közintézmény közötti választási lehetőséget, amennyiben a szaktörvény módosítása majd erre lehetőséget ad. A törvény úgy rendelkezik, hogy minden költségvetési intézmény közszolgáltató közintézmény. Azért hangsúlyozom, hogy költségvetési, mert ebből automatikusan kiesnek az iskolai könyvtárak, hiszen azok nem önálló költségvetési intézmények, hanem az iskola az, és kiesnek a felsőoktatási könyvtárak.

– *Mi lesz a nem önállóan működő intézményekkel, mint a Könyvtári Intézet?*

A közszolgáltató közintézmények lehetnek önállóan működők és nem önállóan működők. Közintézet viszont csak az lehet, ami önállóan működik és gazdálkodik, és meglehetősen magas bevétele van. Most automatikusan minden könyvtár közintézménynek van besorolva. Majd a szaktörvényben, tehát az 1997. évi CXL. törvény módosításával kell megtalálnunk azt a módot, hogy felsoroljuk, hogy azok a kiemelt intézmények, amelyek nemzeti feladatot látnak el, mint az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK), vagy meghatározó országos feladatot, mint az országos szakkönyvtárak, vagy országos feladatrendszerben részt vesznek, mint a megyei könyvtárak az Országos Dokumentumellátási Rendszerben (ODR), ugyanakkor megfelelnek a státustörvényben leírt államháztartási követelményeknek is, azok közintézetek lehessenek. E könyvtárak előtt szeretnénk megnyitni azt az utat, hogy ha ők a fenntartóval együtt úgy döntenek, hogy a közintézetté válás feltételeit teljesítik, akkor azzá válhassanak.

– *Nagyon leegyszerűsítve mi a különbség a kettő között?*

A közintézet nem nagyobb presztízsű, mint a közintézmény, csak több gazdasági lehetősége van, többek között azért is, mert van jelentős bevétele. Egy közintézmény bevétele nem haladja meg a fenntartói támogatás 10%-át. Amely intézményé ezt meghaladja, mert magas a beiratkozási díj, mert sok másolatot készít, mert egyéb szolgáltatásaiból van bevétele, az gondolkodhat egyáltalán azon, hogy közintézet legyen. És amennyiben közintézet lesz, nem a presztízse nő, csak egyfajta szabadabb gazdálkodásra lesz lehetősége a humán erőforrással és a pénzekkel.

Miután ma még nem készült el a teljes szabályozás, nem tudjuk pontosan, hogy ez mit fog jelenteni. Hogy érdemben milyen különbségek lesznek a közintézet és a közintézmény között, a törvény alapján még nem lehet megmondani, majd a követő jogszabályok fogják pontosítani. A minisztérium szakmai kötelessége az volt, és mi ezt megtettük, hogy előkészítettük ezt a lehetőséget, amit majd a politika továbbvihet.

A státustörvénynek az is a célja, hogy a közszolgáltatásban teljesítményalapú munkavégzés legyen. Hogy tudjuk, az állam tulajdonképpen mit finanszíroz, hogy ez a finanszírozás hatékony-e, és hogy

a végén kiderüljön, megéri-e. Ez európai trend, amit a státustörvény előkészít.

A könyvtáraknak most azt kell egyértelműsíteniük, hogy nélkülözhetetlen közfeladatot látnak el, hogy a könyvtárban lévő információ, dokumentum, a megszervezett szolgáltatások nélkül a társadalom nem tudja ellátni a feladatát, nem beszélhetünk tudásalapú társadalomról, nincs innováció és kreativitás. Természetesen ehhez ennek megfelelő könyvtárosok és megfelelő könyvtári környezet szükséges. Már dolgozunk a Könyvtári Minőségfejlesztés 21 munkacsoporttal azon a kritériumrendszeren, ami meghatározza ezeket a feltételeket, annak a mérési technikáin, hogy kimutathassuk, mennyire hasznos a könyvtári tevékenység.

– *Hogyan lehet minderre felkészíteni a könyvtárosokat?*

Miután – s erről már beszéltem – most különösen fontos a könyvtáros személyisége, nagyon lényegesnek tartom a 2000-ben elindított akkreditált tanfolyamokat, amelyek az ismeretek széles spektrumát ölelik át, az egészen konkrét szakmai ismereteket nyújtó adatbázis-kezelési ismeretektől a személyiségfejlesztési tanfolyamig. Tehát valóban megvan a lehetőség arra, hogy bárki az intézménye szükségletei és a saját elképzelései alapján kiválaszthassa és elvégezhesse a neki legmegfelelőbb továbbképzést. Sokat várok attól, hogy a TÁMOP pályázatai erre majd bőséges lehetőséget kínálnak, több szempontból is. Egyrészt, lehetőség lesz arra, hogy az intézmények akkreditáltassák magukat, azaz a képző intézményt, másrészt, hogy indítani tudjanak tanfolyamokat, harmadrészt, hogy ezekre könyvtárosokat küldhessenek.

– *Talán ideje, hogy beszéljünk mindezen elképzelések alapjáról, a könyvtári terület stratégiájáról is.*

Szóltam már gondokról, lehetőségekről, most hadd beszéljek valami egyértelműen jóról is. Ez pedig az, hogy sikerült a könyvtárakban rendszeres, tervszerű fejlesztést végrehajtani. Természetesen csak ott, ahol elindultak a közös úton, tehát legalább nagy vonalakban ugyanazt a fajta fejlesztést kívánják megvalósítani, amit országosan. Ezt azért hangsúlyozom, mert az országos fejlesztéshez tudunk pénzt szerezni, és ha összeadódnak a források, akkor sokkal többet lehet elérni. Nyilvánvalóan azért szoktak az európai országokban országos stratégiákhoz kapcsolódni és annak a lebontását megvalósítani a saját könyvtárukban,

mert akkor van lehetőség a külső források bevonására, ugyanis a központi pályázatokat (például a Nemzeti Kulturális Alap pályázatait) az országos stratégia céljaira írjuk, írják ki.

Talán közismert, hogy most éppen a harmadik stratégiai ciklusunkban járunk. A könyvtári törvényben annak idején szerepelt a kistelepülések könyvtári ellátásának kérdése, a mozgókönyvtári ellátás lehetősége. Aztán elkészült egy koncepció is, ami nagyon jó dolog, de hogy pénz is legyen hozzá, az legalább annyira fontos volt. 2005-ben nyílt meg a lehetőség a megvalósításra. Ez azért nagyon izgalmas, mert miközben arról beszélünk, hogy nincs pénz, aközben ha egy pénzügyminisztériumi szakember most összeadná a 2009. évi központi finanszírozási forrásokat, akkor azt mondaná, hogy nem is annyira kevés ez az összeg.

Az alábbi látná:

- az érdekeltségnövelő támogatás: 217 260 000,
- a hozzákapcsolódó felzárkóztató pályázati pénz: 24 140 000,
- az ODR-támogatás: 120 000 000,
- adatbázis-előfizetés (EBSCO): 68 000 000,
- közgyűjteményi és közművelődési normatív támogatás (1061/fő),
- megyei normatív támogatás (1217/fő),
- a mozgókönyvtári: 1 180 000/könyvtári szolgáltató hely.

A normatív támogatás persze nagyon kevés az önkormányzat számára, csak abból nem tudja fenntartani a szolgáltatást, de összeadva a többi forrással, aránylag tekintélyes összeg jön ki. Azzal soha nem tudok érvelni, hogy nincs pénz, mert ez így nem igaz.

Visszatérve a stratégiára: azt gondolom, hogy most, a harmadik stratégiai ciklusban, a Portál programban megvalósulhat az, amit a különböző stratégiákban már előkészítettünk. Például az ODR és a MOKKA szolgáltatásainak fejlesztése, a központi szolgáltatások közös keresőfelületének kialakítása, a web2-es szolgáltatások országossá tétele, a szolgáltatások elérhetősége a könyvtári nyitvatartási időtől és a könyvtár helyétől függetlenül stb., tehát mindaz, amit közösen megfogalmaztunk. (A többes számot azért hangsúlyozom, mert egyéves egyeztetés volt a szakmával.) Ezeket a célokat most össze tudtuk kapcsolni a TIOP-os és TÁMOP-os fejlesztésekkel. A legnagyobb innováció most a könyvtári területen ez. Mindehhez az is kellett, hogy felismertük: új lehetőségek után kell nézni, mert nagyívű országos fejlesztés egyhamar

hazai pénzből nem lesz. (Azt nem mondhatom, hogy semmi sem valósul meg hazai finanszírozási forrásokból, mert közben épültek korszerű, szép könyvtárépületek, és a mozgókönyvtári normatívának köszönhetően jelentős könyvtári ellátási fejlesztés indult be 2005 óta.) A Portál program megvalósítására viszont milliárdokat tudtunk bevonni a könyvtári területre. Ez óriási dolog.

A TIOP 1. 2. 3.-ra, amire eredetileg 1 milliárd 200 millió volt kiírva, beérkezett 84 pályázat, aminek a jelentős része jó volt. Nehézséget okozott, hogy a pályázatokat elbíráló szakértők között nem voltak könyvtárosok, hiszen ha lettek volna, az ő intézményük nem pályázhatott volna. Ezeknél az EU-pénzekből támogatott pályázatoknál nagyon szigorúan veszik az összeférhetetlenségi szabályokat, és a könyvtári terület igazi szakértői természetesen a könyvtárakban dolgoznak. Ha például az Országos Széchényi Könyvtár bármelyik munkatársa részt vett volna az elbírálásban, az kizárta volna a nemzeti könyvtárt a pályázás lehetőségéből.

A bírálat több lépcsős, előértékeléssel kezdődik. Ennek során a felkért szakemberek pontozzák a pályázatokat, és ha két értékelés között 20 pontos vagy annál nagyobb az eltérés, akkor a pályázat automatikusan visszakerül előértékelésre. A bírálóbizottság maga is felállíthat szabályokat, hogy esetleg már kisebb eltérésnél új véleményt kér. Én mindig abban reménykedtem, hogy egy újabb körben jobb helyre kerülhet az adott pályázat, de nem mindig így történt. Volt olyan is, hogy egy pályázat rosszabb helyre került, mert nem mondott ellent egymásnak a két előértékelő véleménye. Ők természetesen nem ismerik egymás értékelését. Olyan is előfordult, hogy a bírálóbizottság még ezt a második véleményt sem fogadta el, akkor maga a bizottság újraértékelte a pályázatot. Részt vettem a bírálóbizottság munkájában is, és tudtam, hogy milyen komoly célok vannak egy-egy pályázat mögött még akkor is, ha esetleg a benyújtott anyag ezt nem tükrözi kellőképpen, ezért nem kevés könyvtár pályázatát háromszor is értékeltük.

Végül az első körbe 18 pályázat került be először. Igen ám, de a beadottakhoz képest ez a szám nagyon kicsi volt. A Nemzeti Fejlesztési Ügynökség munkatársaival kiépített jó kapcsolatnak is köszönhetően sikerült előrehozni a 2011 és 2013 közötti forrást, 900 millió forintot (a beérkezett igény több mint 3 milliárd forint volt), így ezzel az eredeti összeget megemelve, 2 milliárd 100 millió fo-

rintig lehetett kielégíteni a pályázói igényeket. Tehát 18 nyertes helyett 33 lett, és az 1 395 000 Ft megnövekedett 2 100 000 Ft-ra. *Mivel konzorciumok pályáztak, ez a 33-as szám valójában 204 könyvtárat jelent. 12 megyei, 103 városi könyvtár van köztük, 3 nagyközségi, 59 községi és 8 felsőoktatási, a többi pedig egyházi, múzeumi, orvosi stb., tehát nagyon széles a könyvtárak palettája.*

Most kezdődik a következő kör, a 2009. évi, amelyben 550 millió forintra lehet pályázni.

A teljes keret 7 milliárd 273 millió. (A teljes keret a 2007 és 2013 között felhasználható összeget jelenti.)

Azután jön a TÁMOP 3. 2. 4., ahol az első ütemre van 2 milliárd, a második ütemre több mint 3 milliárd. Azért beszélek erről ilyen sokat, mert ebből kell elvégeznünk az országos és a helyi szolgáltatásfejlesztést, de nyilván ahhoz is kell a pénz, hogy itt profi megvalósíthatósági tervek legyenek. Úgy történik a fejlesztés, hogy a nagy országos könyvtárak közül azok, ahol az ODR és a MOKKA fejlesztése történik, valamint a Könyvtári Intézet és az OPKM (Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum), amelyet az olvasásfejlesztéssel bízunk meg, két feladatra pályázhatnak: az adott cél megvalósíthatósági tanulmányára és utána magára a megvalósításra. A közbeszerzés útján kiválasztott cégek által készített megvalósíthatósági tanulmány alapján fog eldőlni, hogy az a cél pontosan hogyan érhető el.

Van egy kitűzött cél, hogy például felhasználóként a könyvtárak honlapján választhassak, hogy szerzői jogdíjas műről is kérek-e másolatot, hogy kártyával fizethessek, hogy otthonról bármit elintézhessenek az adott könyvtáron keresztül. Ez a cél. Hogy ezt miképpen kell megvalósítani, azt, akárhány könyvtárost hívnék ide, akkor sem tudnák megmondani. Ehhez kell a megvalósíthatósági tanulmány. A pályázatra nyilván jelentkezni fognak különböző rendszerszervező cégek, de itt nagyon komoly pénzekről van szó, ezért kell a közbeszerzési eljárás.

– *Tehát a minisztérium határozza meg a célokat, a forrást és a megvalósítás elvárt végeredményét, a mikéntről pedig a megvalósíthatósági tanulmányok alapján döntenek.*

Igen, ennyit szerettem volna elmondani a TIOP-ról és a TÁMOP-ról, és akkor már csak egy dolog maradt, amiről feltétlenül beszélnünk kellene: a minőség. Elkészült az a törvénytervezet, amelyben

a minősített könyvtár kritériumait, illetve a minőségi díj elnyerésének módját határoztuk meg, ebben nagy szerepe volt a Minőség 21 Munkabizottságnak. Most már csak az a kérdés, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium ad-e felhatalmazást arra, hogy ezt a CXL. törvényt vagy a díjakról szóló törvény módosításával fogadja el a parlament.

– *Ebben milyen szerep jut a könyvtáraknak?*

Lesz egy könyvtári önértékelési modell, és amelyik intézmény megfelel a kritériumoknak, az minősített könyvtár lesz. A minősített könyvtárak száma tehát nem korlátozott, de minőségi díjból minden évben egyet lehet majd elnyerni. Amikor eldől, hogy melyik jogszabály módosításával lehet ezt törvénybe emelni, akkor véglegesül a tervezet, és akkor kerülhet társadalmi egyeztetésre.

Még egy fontos dolgot meg kell említenem. A Nagy KUL-TÚRA projektet, amiben eddig csak múzeumok szerepeltek, most kiterjesztettük a könyvtárakra is. Ez innováció a könyvtári területen, és szeretnénk, ha azok a könyvtárak, amelyek ezt vállalják, ugyanolyan turisztikai látogatottságnak örvendenének, mint a múzeumok. Természetesen nem akarunk és nem tudunk versenyezni a múzeumi kiállításokkal, de jó dolog, hogy meg lehet tekinteni egy könyvtárat turistaként is, nem csak felhasználóként, és mindez természetesen nem a már eddig is sok turistát vonzó műemlék könyvtárainkra vonatkozik csupán.

Ezen kívül az OSZK-ban megvalósult a tavalyi pályázati pénzből, a reneszánsz év keretében, a Magyar Digitális Képkönyvtár (MDK) projekt. Ez az első mintája annak, hogy könyvtári közvetítéssel a különböző értékek hogyan juthatnak el a legszélesebb körökig. Ez olyan, európai mértékkel mérve is fontos állomása a hazai könyvtári digitalizálásnak, ami feljogosít minket arra, hogy megnyugodva nézhessünk a nagy országos digitalizációs projekt elé.

Nekem személy szerint pedig hatalmas öröm, hogy a TIOP-ban nyert egy olyan pályázat, amely könyvtárbusz beszerzéséről és működtetéséről szólt. Tehát meglesz Magyarországon az első könyvtárbusz. Ez azért is különösen fontos, mert húsznál több, főként román lakta település ellátását tervezik vele.

– *Köszönöm a beszélgetést, és sok hasonló örömet kívánok a továbbiakra!*

A Magyar Digitális Képkönyvtár projekt (MDK)*

OSZK Elektronikus Dokumentum Központ

◆ Bánkeszi Katalin – Dávid Adrienne
– Moldován István

A Magyar Digitális Képkönyvtár bemutatása

A Magyar Digitális Képkönyvtár pályázatát a *Reneszánsz év* programsorozat keretében, 2008 tavaszán írta ki az Oktatási és Kulturális Minisztérium. A könyvtári stratégiában kiemelt helyet elfoglaló tartalomszolgáltatás fejlesztése, a digitalizált tartalmak hozzáférhetővé tétele szellemében célként a magyar könyvtárakban őrzött, már digitalizált, illetve a projekt során digitalizálandó képanyag – kódexek, oklevelek, kéziratok, plakátok, metszetek, térképek, fényképek, képeslapok stb. – hozzáférhetővé tételét fogalmazta meg, felhasználóbarát felületen való központi szolgáltatás keretében. Olyan oktatási, kulturális és tudományos szempontok alapján összeválogatott digitális gyűjtemény létrehozását vette tehát tervbe, amely áttekinthetést nyújt a magyar könyvtárakban őrzött gazdag képanyagról, melyet bárki szabadon felhasználhat tanuláshoz, ismeretszerzéshez vagy akár szórakozáshoz. A felhasználóbarát felületen bárki könnyen el tudjon igazodni, és képes legyen többféle szempont szerint keresni a felkínált különböző témák között. A szolgáltatásnak lehetővé kell tennie a szükséges infrastruktúrával nem rendelkező kisebb intézmények számára is, hogy az általuk őrzött értékes dokumentumokat a nagyközönség digitális formában is elérhesse.

Pályázni digitális tartalmak meghatározott formába történő konvertálásához és tartalmi feltáráshoz szükséges kiadásokra, valamint a digitális tartalmak szolgáltatását lehetővé tevő számítástechnikai eszközökre lehetett.

Az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) céljai közt fogalmazta meg a főként már digitalizált anyag egy pontos szolgáltatását egy könnyen áttekinthető, felhasználóbarát felületen, speciális szolgáltatásokkal segítve a képek kreatív felhasználását és újrahasznosítását. Kitért az archiválás fontosságára, amely megőrzi eze-

ket a dokumentumokat a jövő számára, és tapasztalatszerzést is jelent a későbbiekben várható, nagy mennyiségű digitalizálási tevékenység szakmai előkészítéséhez. Üzleti modellek alkalmazását vetítette elő, amely a szolgáltatás bevételtermelését szorgalmazza. A másolatképesre, illetve a kereskedelmi célú felhasználási engedélyre vonatkozó igényeket az őrző könyvtárakhoz irányítja.

Gyűjtőkör, gyarapítási források

A képkönyvtár *gyűjtőköre* – az Országos Széchényi Könyvtár hatalmas képanyagán túl – kiterjed a nagy gyűjteményekben őrzött magyar vagy magyar vonatkozású kódexekre, helytörténeti fotótárakra, képeslapokra és más képi (vagy képként szolgáltatott) dokumentumokra (pl. kéziratokra) – a könyvtárak közti széleskörű együttműködés alapján. A válogatásnál az oktatási, tudományos és kulturális szempontok dominálnak. Elsősorban a már digitalizált és szerzői jogilag nem védett képanyag szolgáltatását tervezi, de a későbbiekben további digitalizálással kívánja bővíteni az adatbázis tartalmát, hogy a tudományterületek lehetőleg teljes spektrumát felölelje a kínálat. A későbbiekben jogvédett tartalmak közvetítése is a tervek között szerepel.

A projekt modellje, résztvevői

Az MDK központi szolgáltatása egy *közös adatbázis*, amelyet az OSZK fejleszt és üzemeltet. A partnerkönyvtárak első lépésben ide küldik el a digitális dokumentumaik képanyagát a metaadatok szabványos formátumával (MARC vagy XML) együtt. Az adatbázis üzemeltetése során az egyes könyvtárak saját adminisztrációs jogot kapnak, és egy webes felületen önállóan is feltölthetik a képeiket. Ezek jelentős mérete miatt azonban az esetek egy részében kivitelezhetőbbnek tűnik az offline feltöltés.

A központi adatbázist kiegészíti egy ún. *Metakereső*. Ez a szolgáltatás az *Anacleto indexelő szoftverre* alapulva számos külső képadatbázis és -gyűjtemény lekérdezését teszi lehetővé. Ezzel kiegészítve az MDK a saját adatállománya mellett a felhasználók számára jóval nagyobb körben tud információt szolgáltatni a képi dokumentumokról.

Pályázat benyújtására a nemzeti és a nemzeti gyűjtőkörű könyvtáraknak, az ODR-ben szolgáltató állami egyetemi könyvtáraknak, az országos szakkönyvtáraknak, az egyházi könyvtáraknak és a múzeumi könyvtáraknak nyílt lehetőségük. A résztvevők megoszlása:

Könyvtártípus	db	%
Nemzeti	2	4,1
Egyházi	12	25
Felsőoktatási	8	16,7
Múzeumi	20	41,7
Szakkönyvtár	6	12,5
Összesen	48	100

A projekt szolgáltatásai

A képkönyvtár projekt lényegében több szolgáltatást rejt magában. A célközönség is többretegű. Egyrészt célcsoportként a köz- és a felsőoktatás szereplőit, a kutatásban tevékenykedőket és az oktatási vagy magáncélból a kultúra iránt érdeklődőket nevezi meg. Másrészt a részt vevő vagy más képadatbázist építő könyvtárak és egyéb intézmények számára is nyújt hatékony szolgáltatásokat:

- *Országos képadatbázis*

– <http://www.kepkonyvtar.hu>

A központi szolgáltatás egy országos képadatbázis, amely alapvetően az oktatás, kutatás és az érdeklődő magánfelhasználók számára biztosít hatékony hozzáférést különböző képi dokumentumokhoz.

- *Országos képarchívum* a partnerkönyvtárak masterképei számára

Az OSZK ugyanakkor a projekt keretében beszerzett infrastrukturális háttérrel egy nagy kapacitású, biztonságos, hosszú távú tárolást lehetővé tevő tárkapacitást biztosít a partnerkönyvtárai számára.

- *Metaadat-kitöltő* képi dokumentumok számára – <http://www.kepkonyvtar.hu/urlap>

A projekt harmadik eredménye egy egységes, egyszerűen és széles körben, képi dokumentumokra alkalmazható *adatstruktúra* és ennek megfelelő *kitöltő űrlap*. Az űrlap nyilvános, bármely könyvtár, közgyűjtemény vagy magánszemély igénybe veheti, aki képi dokumentumait szeretné metaadatokkal ellátni és azokat szabványos XML formában elmenteni.

- *Képi dokumentumok közös keresője*

– <http://www.kepkonyvtar.hu/metakereso>
(munkacím: <http://tesuji.eu/kepkonyvtar>)

A *metakereső* az *Anacleto* szoftver segítségével különböző technológiákat felhasználva számos távoli képadatbázis, -gyűjtemény lekérdezését biztosítja. Így azok a képi gyűjtemények is lekérdezhetők, megjeleníthetők az MDK egy pontos szolgáltatásában, amelyeknek a képanyaga közvetlenül, fizikailag nem kerül bele az MDK archívumába. A metakereső képes lekérdezni szabványos csatolóval rendelkező adatbázisokat (pl. OAI-PMH), közösségi képmegosztókon lévő (pl. Flickr), vagy akár honlapokon bemutatott képgyűjteményeket (Google Custom Search).

Egyéb szolgáltatások

- *Megrendelési lehetőség regisztrált felhasználók számára*

Az MDK adatbázis az őrzőkönyvtáraknak közvetíti a felhasználók megrendeléseit, amennyiben azok a képek nagyfelbontású változatát szeretnék felhasználni kiadványokhoz, egyéb célokra. Így a nyilvános adatbázis másrészt támogatja a könyvtárak bevételt termelő tevékenységét digitális másolatküldő szolgáltatásukon keresztül.

- *Képeslapküldés*

A felhasználók képeslapon hívhatják fel a ismerőseik, barátaik figyelmét egy-egy érdekesnek tartott képre. Alkalomhoz illően választhatnak és küldhetik el a kiválasztott képi dokumentumot képeslap formában, kísérőszöveggel.

- *Puzzle képösszerakó*

Egy puzzle képösszerakó játék is a rendelkezésre áll az interaktivitást, játékot kedvelő, főként fiatalabb korosztály számára. Így játékos tevékenységen keresztül ismerkedhetnek meg közelebbről egy-egy térképpel, plakáttal, képeslappal.

- *Nagy felbontású képek szolgáltatása*

A nagy felbontású képeket egy flash alapú technológiával (Zoomify) nemcsak megtekinthetővé tesszük, hiszen a korlátozott méretű képernyőkön az igazán nagyméretű képek nem tanulmányozhatók kellőképpen, hanem az említett szoftverrel nagyítható, mozgatható szolgáltatást biztosítunk. Így az eredeti, nagy felbontású képek is alaposabban tanulmányozhatók az MDK szolgáltatásán belül, a kép letöltése nélkül.

A kivitelezés tapasztalatai

Előzetes felmérés

A pályázati eredmények nyilvánosságra kerülése után, 2008 májusában került sor az előkészítési munkák megkezdésére, a fejlesztési munkálatok előzetes tervezésére. Mivel semmilyen információnk nem volt a könyvtárak által beadandó állományokról, ezért a *Google Docs* felhasználásával egy előzetes kérdőívben igyekeztünk tájékozódni a leendő partnereinkről, a projekt keretében vállalt képi dokumentumok mennyiségéről, jellemzőiről. Ez az előzetes felmérés 2008 júniusában-júliusában zajlott, és a 48 könyvtár közül 32, a partnerek kb. kétharmada töltötte ki a kérdőívet.

E kérdőív segítségével érdeklődtünk többek közt:

- a tervezett képek számáról,
- a dokumentumok típusainak megoszlásáról,
- a metaadatok meglétéről, formáiról,
- a tartalmi feltárás meglétéről, típusairól,
- szolgáltatják-e a könyvtárak önállóan a képeiket, működtetnek-e saját képszolgáltatást.

A legtöbben, a könyvtárak 22%-a 101 és 500 db közötti képet vállalt, 12%-uk 501 és 1000 db között, és 21-21%-ot képviselt az 1001 és 2000 db közötti, illetve a 2001–5000 db-os képszám, vagyis a jelentős többség 100 és 5000 db között tervezett képeket beadni a szolgáltatásba. Az 5000 db feletti képszám vállalása nagyon ritkának bizonyult. Mindent összevetve, a projekt keretein belül – a válaszok alapján – közel 60 000 kép beérkezésére lehetett számítani.

A dokumentumtípusok megoszlásának vizsgálatából az tűnik ki, hogy a legnagyobb számban, 24%-os aránnyal fotókat terveztek beadni, ezt követik 14%-kal a metszetek, majd 13%-kal a térképek, 12%-kal a plakátok, 9-9%-kal a képeslapok és a kéziratok tűnnek még domináns mennyiségnek.

A metaadatok meglétének felmérése egyértelműen megmutatja, hogy a könyvtárak nagy többsége, 69%-a egyáltalán nem rendelkezett semmiféle metaadattal a képeit illetően a projekt elindulásakor, így elmondható, hogy a projekt egyik járulékos eredménye ennek a hatalmas képanyagnak a feltárása, a metaadatok elkészítése által. A könyvtáraknak csak 15%-a

nyilatkozott úgy, hogy minden képhez rendelkezik metaadattal, és 16%-uk képanyaga bizonyult részben feltártnak, ahol még további munkákra volt szükség a teljes feltáráshoz.

Az átadandó metaadatok formátumait megnevezve látható, hogy a partnerkönyvtáraknak majdnem a fele, 48%-a kívánta XML-formátumban elküldeni a metaadatait, és szinte ugyanekkora arányban képviselte magát a MARC-formátum is, ha a HUN- és a USMARC-ot összevonjuk, vagyis a könyvtárak majd' felénél volt már meg vagy tervezték a képi dokumentumoknak az integrált rendszerükben való rögzítését.

A tartalmi feltártságot vizsgálva a legtöbben úgy nyilatkoztak, hogy nincsenek tartalmilag feltárva a képeik. 9%-uk a Köztauruszt használja a tartalmi feltáráshoz, 6%-uk az Egyetemes Tizedes Osztályozást alkalmazza. 3%-kal képviselteti magát a Biodiversity Heritage Library által kidolgozott nemzetközi természettudományi feltárási rendszer.

Saját képszolgáltatással a könyvtárak 35%-a rendelkezik csupán, 24-24% nyilatkozott úgy, hogy nem, illetve jelenleg nem, de tervezik a szolgáltatást. Ha e kettőt összeadjuk, látható, hogy a könyvtárak majdnem fele nem szolgáltatja önállóan a képeit, így megállapítható, hogy a képkönyvtár létrejöttével válhatott valóra e képeknek a nyilvános hozzáférhetővé tétele. 14% a beadandó képek egy részét már szolgáltatja, és 3% csak belső hálózaton teszi hozzáférhetővé digitális képeit.

A fájlnevek meghatározása

Digitalizáláskor nagyon fontos egy *egységes fájlnev-konvenció* kialakítása, hogy el tudjunk igazodni a képfájljaink között. Ha nem tesszük ezt meg, akkor nagy tömegű digitalizálás esetén igen nehézkes, idő- és munkaigényes lesz a fájlok közötti eligazodás, az egyes képfájlok megtalálása, beazonosítása a nagy halmazban, vagyis az azonosítást könnyíti meg a valamiféle következetesség a fájlok elnevezésekor. Munkánk során hasznos eszközeink lehetnek a különféle csoportos fájlátnevező eszközök.

Az *informatív fájlnevek* – pl. jelzet és oldalszám a névben – tartalmi információval is szolgálnak, így nem kell a sok esetben igen nagy-

méretű képfájlt megnyitnunk ahhoz, hogy tájékozódni tudjunk annak tartalmáról. A megfelelő fájlnev-konvenció a rendszer, az adatbázis számára is fontos, ennek alapján tudja kezelni, beazonosítani a képfájlokat.

A képkönyvtárba beadandó csomagok esetében is figyelni kell az elnevezésre. Fontos, hogy a képfájl és a metaadat azonos fájlnévvel, azonos mappában szerepeljen, valamint, hogy a név csak kisbetűket, számokat és “_” karaktert tartalmazzon. A rendszer ennek alapján rendezi össze a képfájlokat a hozzájuk tartozó metaadatsorokkal.

A metaadat-szerkezet kialakítása

A metaadat-szerkezet kialakításakor, a tervezés fázisában több magyar és külföldi képadatbázist megvizsgáltunk, metaadat-struktúrájukat kielemeztük, ami segített a döntésben, illetve a Nemzeti Digitális Adattár képekre vonatkozó, Qualified Dublin Core ajánlását is szem előtt tartottuk. Célunk egy egyszerű, felhasználóbarát, bárki számára értelmezhető rendszer kialakítása volt, így a végeredmény nem egy „könyvtári igényesség” metaadatsor lett, hanem a felhasználó szempontjából valóban hasznos és vélhetően keresendő információk rögzítését és megjelenítését igyekeztünk szem előtt tartani.

Az MDK ily módon létrehozott metaadat-struktúrája alapján elkészített XML-ek fogadására lett a rendszer felkészítve. A kidolgozott adatstruktúra alapján DTD készült, amelyet közzétettünk a <http://www.kepkonyvtar.hu/urlop/mdk.dtd> weboldalon. Az előzetes felmérés megmutatta, hogy a könyvtárak nagy részének nincsenek rögzített metaadatai, ezért gyorsan, még tulajdonképpen a tervezés szakaszában készítettünk egy rendszertől független, online űrlapkitöltő programot, amely lehetővé teszi a metaadatok egyszerű rögzítését és MDK XML-ként való mentését.

MARC-rekordok konverziója

Az MDK rendszere nemcsak MDK XML-t, de MARC-rekordokat is képes fogadni, HUN-, illetve USMARC-ot egyaránt. A MARC-rekord konverzióval, vagyis a MARC-mezők MDK adatmezőinek való

megfeleltetésével tud beépülni a rendszerbe. Eredetileg csupán egy HUNMARC- és egy USMARC-megfeleltetést terveztünk, az első betöltések során azonban abba a súlyos problémába ütköztünk, hogy az egyes könyvtárak leírási gyakorlatának eltérősége, sajátosságai miatt lehetetlen volt az adatok megfelelő konverziója egyetlen megfeleltetés segítségével, így végül minden könyvtárnak külön megfeleltetés készült. A konverzió során át nem vitt, de mégis fontosnak ítélt adatokat az MDK felületére adminként belépve, utólagos kiegészítésként rögzíteni lehet.

Témastruktúra, tárgyszavak

A témastruktúra kialakításánál a célunk a logikus felépítés és az egyszerű használhatóság volt. Próbáltunk nyelvtől független, nemzetközileg használt rendszert alkalmazni, ami fontos szempont volt, tekintettel az angol nyelvű kezelőfelület kialakításának tervére. Felmerült az ETO főosztályainak használata, de ez a fajta tudományfelosztás nehézkesnek és bonyolultnak tűnt az egyszerű felhasználók számára.

A partnerkönyvtárak ETO-használata sem szorgalmazta ennek a megoldásnak az alkalmazását, hiszen az előzetes online kérdőíves felmérésünkben mindössze két könyvtár jelezte, hogy ETO-t használt a képek osztályozása során. Vizsgálatunk következő alanya a Library of Congress Subject Headings volt.

Megvizsgálva a rendszert úgy véltük, hogy felépítését tekintve túlságosan „amerikai”, a nemzeti tárgyú tudományterületeket (pl. magyar irodalom, magyar történelem) nehéz lett volna segítségével tükröztetni. Végül – némi átalakítással – az ugyancsak osztályunkon készülő két szolgáltatás, a *MEK* és a *DKA (Digitális Képtár)* témastruktúráját vettük alapul, mert ezt kellőképpen logikus felépítésűnek találtuk az egyszerű felhasználók szemszögéből nézve.

A nemzetközileg használt rendszer alkalmazását sem adtuk fel: a kialakított témastruktúrát megfeleltettük Dewey tizedes osztályozása (Dewey Decimal Classification) témaköreinek. A Dewey-számok nyelvtől független értelmezést tesznek lehetővé.

Az *egységes tárgyszavazás* biztosítása érdekében kértük a *Köztaurusz* használatát, mert úgy találtuk, hogy nincs Magyarországon ennél jobb egységes és elfogadott feltárórendszer. Azonban a könyvtárak a feldolgozó munka során jelezték, hogy sok fontos tárgyszó nem szerepel benne, amelyekre pedig szükség lenne a tárgyi feltáráskor. Így végül engedélyezve lett a saját tárgyszavak használata, amit az MDK rendszere „*Szabad tárgyszó*”-ként jelenít meg, míg a *Köztauruszban* szereplő szavak „*Tárgyszó*”-ként szerepelnek.

Az MDK központi rendszere

A képkönyvtár a JaDoX és a Monguz komponensekből épül fel. A JaDoX önálló elektronikus könyvtár szoftver, amely a digitalizálás különböző fázisaiban nyújt segítséget: az importálásnál, a felvitelnél, a feldolgozásnál, a tárolás és a közzététel során. A képkönyvtári projekt módot adott a JaDoX továbbfejlesztésére.

A Monguz platformfüggetlen keretrendszer, ami távoli információforrások közös felületen való lekérdezésére szolgál. Az adattovábbítás különféle protokollok, szabványok szerinti: Z39.50, OAI-PMH, CCL (Z39.58), SQL, DC, XML. Képes heterogén adattárak közös felületének biztosítására (pl. JaDoX, DSpace, HunTéka, Aleph, OLib, Corvina stb.). Belső adatcsere-formátuma az XML, bővíthető plugin-rendszerrel rendelkezik.

A Magyar Digitális Képkönyvtár rendszerében a képek metaadatainak tárolása JaDoX-ban történik.

A *felhasználói felületen* a következő műveletek elvégzésére nyílik lehetőségünk: könyvtárak listájának megtekintése, böngészés, keresés, képeslapküldés, ajánló küldése, másolatkérés, nyomtatás.

Az *adminisztrációs felületen* a következő műveletek elvégzésére van mód: dokumentumfeltöltés, importok kezelése, dokumentum adatainak módosítása, statisztikák megtekintése, hírek felvétele.

A kivitelezés problémás területei

Országos projekt lévén, a 48 különböző könyvtár együttműködésének szervezése számos érdekes tapasztalatot tartogatott számunkra.

A projekt irányítójaként az OSZK-nak kellett a könyvtárakkal a kapcsolatot tartania. A pályázati nyertesek kihirdetése után a minisztériumtól megkaptuk a partnereknek a pályázati anyagban közölt elérhetőségeit, ez volt a kiindulópont. Sok esetben azonban problémát jelentett, hogy a fenntartó adatait adták meg, amelyekből néha a végrehajtó könyvtár nevét is nehéz volt kinyomozni, nekünk pedig azokkal a kollégákkal kellett a kapcsolatot felvennünk, akik az MDK-val kapcsolatos munkák szervezésével, illetve a beadandó képanyaggal és a metaadatokkal közvetlenül foglalkoznak. A kapcsolattartás eszköze a telefon, az e-mail és egy külön erre a célra létrehozott levelezőlista volt. A fontos információt a Kataliston, illetve a Könyvtári Intézet weboldalán is közzétettük. Minden fontos dokumentumot, instrukciót, segédletet Google Docsban megosztottunk, weboldalként közzétettünk.

A kommunikáció sok esetben akadozott. Nyilvánvalóvá vált, hogy a személyes kapcsolatok, az egyéni megkeresés, érdeklődés hatékonyabbak voltak a körleveleknél, levelezőlistás közzétételeknél. A felmerülő kérdésekből kiderült, hogy nem minden esetben olvasták el a könyvtárak a munkát segítő dokumentumainkat, segédleteinket. Ugyancsak ebből adódott az egyik leggyakoribb probléma a beadott anyagokkal kapcsolatban: a képfájlok és a hozzájuk tartozó metaadatok azonos elnevezését sok esetben figyelmen kívül hagyták partnereink, pedig több helyütt is felhívtuk rá a figyelmet, hogy ezen múlik, hogy a rendszer a képeket a megfelelő metaadatsorokkal párosítsa össze. Gyakran az informatikai ismeretek vagy eszközök elégtelensége, illetve hiánya okozott problémákat.

Beadott képfájlok

Az MDK egyik kiemelten hasznos funkciója az archívum működtetése, melynek révén megvalósul a védett központi tárolás, a könyvtárak eredeti masterképeinek biztonságos megőrzése. Néhány esetben – bár nagy felbontású, minimum 300 dpi-s tömörítetlen állományokat várunk – 72 dpi-s jpg-k érkeztek, vagy azért, mert nem volt a könyvtárnak jobb minőségű verziója, vagy mert féltette „kiadni a kezéből” az ere-

detiket, hiába hangsúlyoztuk, hogy a másolat-rendelésre vonatkozó igényeket minden esetben továbbítjuk az őrzőkönyvtárnak.

A megfelelő minőségű képek biztosítása az őrzőkönyvtárak feladata. Néhány esetben előfordult, hogy a képek vízszintesbe forgatása elmaradt, vagy gyenge minőségű képeket kaptunk. A képeket a felületen meglátva a könyvtárak gondoskodtak a nem megfelelő minőségű fájlok cseréjéről. Konverziós probléma is adódott néhány esetben, a beküldött tiff képfájlok feltöltésekor „fekete” színű szolgáltatási verziók jöttek létre, de ezeket a gondokat a fejlesztők menet közben orvosolni tudták.

Metaadatok

Az XML-ek előállításakor technikai és értelmezéssel kapcsolatos problémák egyaránt jelentkeztek. Az adatkitöltő űrlappal kapcsolatos gondok hátterében többnyire technikai jellegű problémák álltak (pl. a böngésző nem megfelelő beállításai), de az is előfordult, hogy nem olvasták el elég alaposan, vagy nem jól értelmezték a kitöltő program – egyébként igen részletes – súgóját.

A kitöltésben is felbukkantak különbözőségek, az egyes könyvtárak eltérő katalogizálási szemlélete itt is megmutatkozott. A rendszer rugalmasságának köszönhetően a javítás nem jelent problémát: az MDK webfelületén adminként belépve könnyedén módosíthatók – azonos javítandó adat esetében akár egyszerre több rekordban is – a téves vagy hiányzó adatok.

Érdekes és sok könyvtár számára nehezen értelmezhető volt azoknak a több részből álló dokumentumoknak a feldolgozása, amelyek vizuális szempontból értékes képi anyagokból álltak: elég-e egyetlen dokumentumként leírni és lapozható formában megjeleníteni vagy a képeket különálló dokumentumként, egyesével jobb rögzíteni? Ezekben az esetekben a művet megvizsgálva egyedi döntést kell hozni, hogy tartalmaz-e egy-egy képe annyi információt, amennyi önmagában is megállja a helyét, és érdemes-e önállóan kereshetővé tenni. Különálló, egymástól független metszeteket tartalmazó album esetén például egyértelműen ez a helyzet, és az ere-

deti, összefoglaló dokumentum adatait az erre szolgáló adatmezőben kell rögzíteni. A valamilyen tartalmi szempont miatt összefüggő képeket tartalmazó műveket viszont egyetlen, több részből (oldalból) álló dokumentumként vesszük fel, a metaadatsorban pedig az eredeti, teljes művet írjuk le.

A különböző könyvtáraktól kapott MARC-rekordok megfeleltetése szintén arra derített fényt, hogy hiába van szó szabványról, a könyvtárak katalogizálási gyakorlata, a szabvány értelmezése olyannyira eltér egymástól, hogy nem lehetséges egységes mappelést készíteni. Ezért végül minden könyvtár MARC-rekordjaihoz külön megfeleltetést kellett készítenünk, hogy a tartalmat megfelelően tükrözni tudjuk.

Összegzés, eredmények, jövőkép

A Magyar Digitális Képkönyvtár létrejöttével a magyar könyvtári szférának igen értékes, hiánypótló, korszerű szolgáltatása született. Felépült egy olyan országos könyvtári képadatbázis, amely egyetlen közös felületen nyújt hozzáférést az egyes intézmények digitális képanyagához, metakeresőjével pedig más értékes magyar képgyűjteményeket is elér, módot adva a lehető legszélesebb körű tájékozódásra.

A rendszer lehetőséget nyújt az olyan kisebb gyűjteményeknek is a hálózaton való megjelenésre, amelyeknek egyébként – anyagi, tárgyi feltételek híján – nem lenne módjuk saját szolgáltatással megjelenni a világhálón. A központi archívum pedig egyfajta biztonsági másolatként őrzi az értékes digitális képanyagot. A projekt a pályázat lezárulta után is folytatódik: a képkönyvtár nyílt, így más könyvtárak és gyűjtemények is folyamatosan csatlakozhatnak hozzá.

* Elhangzott a Networkshopon, 2009. április 15-én, Szegeden.

A képkönyvtár ünnepélyes átadása alkalmával, június 15-én az Országos Széchényi Könyvtárban Schneider Márta, az Oktatási és Kulturális Minisztérium szakállamtitkára bejelentette, hogy már a folytatás is biztosított: 26 városi könyvtár 18 és fél millió forint ráfordítással adhatja hozzá anyagait a szolgáltatáshoz. (– a szerk.)

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2009. május 7-ei küldöttközgyűlése

♦ Villám Judit

A közgyűlés az előző évi közhasznúsági jelentés elfogadására ült össze. A kötelező formaságok után megállapították, hogy a küldöttközgyűlés határozatképes, így rögtön elkezdődhetett a napirendi pontok ismertetése és elfogadása.

Első napirendi pontként *Dobó Katalin*, az OSA Archívum főkönyvtárosa tartott beszámolót az OSA Archívum új projektjeiről. Előadásának kezdetén röviden beszélt az intézményről, annak létrejöttéről és tematikus gyűjteményeiről. 1994-től a hidegháborúval kapcsolatos dokumentumok mellett emberi jogi gyűjteményt is gondolnak. Ezekon kívül a CEU (Közép-európai Egyetem) és a Soros Intézet hivatalos archívumaként is működnek. Ötven évre a Szabad Európa Rádió anyagait is letétbe kapták, ebben a tematikus sajtóanyag mellett benne van a rádiófigyelési gyűjtemény is. KOMINTERN-adatbázissal is rendelkeznek. Az emberi jogi gyűjteményben a jugoszláv háború médiavisszhangjának archívumán kívül pl. a csernobili túlélőkkel készített interjúk is helyet kaptak. MARTUS rendszerű adatbázisukba bárki feltehet tiltott anyagokat, felvételeket emberi joggal kapcsolatos dokumentumokról, illetve az emberi jogokat megsértő cselekedetokről. Különbféle kiállításokat is rendeznek e témakörben. Emberi jogi filmgyűjteményük egyedülálló a világon, az általuk készített tartalmi összefoglalók segítségével bárki számára kutatható.

Felhívta a figyelmet új projektjeikre.

Könyvkocka: Százezer kötet könyvet örököltek, feldolgozták, válogatták őket, egy részük a CEU, más részük az OSA könyvtárába került. A maradékot átválogatták, meghirdették szabadon elvihetőként, és a még ezután is megmaradt húszezer kötetből műalkotásokat hoztak létre, pl. húsz darab hatvankilós, műanyagba öntött könyvkockát, amelyek ideiglenes birtoklására pályázni lehet. Mindenkinél

egy évig maradhat a könyvkocka, feltétel, hogy olyan eseményeket kell szervezni a könyvtárban, amelyekkel kapcsolatban a média is érdeklődést mutat.

2009. január elsejétől indult az 1989-es digitális archívum. Gazdag tartalma az MTI, a Magyar Országos Levéltár, az 1956-os Intézet, az Állambiztonsági Szolgálat Levéltára összefogásával jött létre.

A Párhuzamos Archívum olyan levéltári dokumentumokat tartalmaz, melyek a volt Szovjetunió vagy Románia levéltáraiban nehezen hozzáférhetők, vagy egyáltalán nem tekinthetők már meg. Bárki, bármilyen dokumentumot föltölthet, csak meg kell nevezni az eredeti feltehetően.

Előadása végén felvázolta, hogy milyen irányban szeretnének továbbfejlődni. Pályázatok segítségével szeretnék fenntartani magukat, különféle újításokat szeretnének bevezetni, pl. az automata fordítási lehetőséget, illetve arra törekednek, hogy anyagaik a távoktatásban is felhasználhatók legyenek.

Második napirendi pontként *Bakos Klára*, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) elnöke tartotta meg közhasznúsági beszámolóját. Az éves tevékenységről a küldöttek megkapták az írásbeli beszámolót, az elnök mégis fontosnak tartotta, hogy szóban is kiegészítse azt. Elmondta, hogy a közhasznúsági tevékenység az MKE központi tevékenységéről szól, melyet a 2008-as évben is a tudatos és felelősségteljes munka jellemezett. Alapos tervezési munka előzte meg a programokat, és a szakma társadalmi jelenléte erősödött. A *Versenyképes ország versenyképes könyvtárossal* projekt roodshow formában a következő kérdéseket tárgyalta: mit tehet a szakma az ország fejlesztésében, milyen elvárás van a könyvtárossal szemben, hogy a látogató elégedetten távozzon. A könyvtárosi kvalitásokat és kompetenciákat is vizsgálták előadások és saját rendezvények formájában is. Tervezik, hogy továbbépítik a versenyképes projektet, pl. a Könyvtári Intézet és a CERTIDOC közötti megállapodás már előremutat a további lépésekhez. Cél, hogy az egyesület be tudjon kapcsolódni az európai rendszerbe. A versenyké-

pesség problémájának alapos körüljárása és a kompetenciavizsgálatok mellett a roodshow a TÁMOP és a TIOP pályázattal kapcsolatos kommunikációt is elősegítette, a felvetődött kérdésekre is választ kapott a hallgatóság. A szolgáltatás-fejlesztés témakörében a digitális műveltség tanfolyam és a pályázatíró tanfolyam volt jelentős. Csatlakozott az egyesület a reneszánsz évhez is, vándorgyűlése témája erről szólt. A vándorgyűlésen a szolgáltatás, a digitalizálás és az elektronikus fejlesztés témájában az egyesület új szekciója, a FITT (Fejlett Információs Technológiák és Társadalom Szekció) óriási dinamizmussal állt munkába.

Bakos Klára nehezményezte, hogy a kultúra modernizációjával és az új tudással kapcsolatos oktatási és kulturális minisztériumi dokumentumból kifelejtődött a könyvtár, pedig a könyvtárnak a pénzügyi forrás mellett elméleti koncepcióba ágyazott támogatást is kell kapnia. Sok jogi kérdés is felvetődött 2008-ban, véleményezni kellett a szerzői joggal és a Kjt.-vel kapcsolatos törvénymódosítás javaslatát.

A szóbeli beszámoló kitért arra is, hogy az MKE-nek 1881 tagja van, de lehetne több is, a szakma ugyanis igényli a tömeges képviselést. Az MKE fő bevétele a tagdíjakból és a támogatásokból származik. 2007-ben beindították a vállalkozói tevékenységet az IT mentorképzéssel, mely sikeres volt. 2008-ban már tudatos vállalkozói tevékenységet is folytatott az egyesület. Az MKE képzései sikeresek voltak (pályázatírói, digitális műveltségfejlesztési tanfolyam, könyvtári turizmus tevékenység). Az utóbbi témával 2006-ban sikertelenül pályázott az egyesület, de kész az akcióterv, és folytatni akarják. Több évre tervezik a projektet, a cél a szakmai haszon mellett a működési, gazdasági háttér és a társadalmi jelenlét biztosítása lesz. A gazdálkodásban nehézséget jelent, hogy kevés a Nemzeti Civil Alapprogramnál elnyerhető támogatás, a pályázatok adott feladatra koncentrálnak, és csak a célfeladatokra használhatók fel. Az egyesületnek köztartozása nincs, az adózás folyamatos. A befolyt pénzt az alapszabályban meghatározott feladatokra fordították. Takarékosan gazdálkodtak, jó célokra használták fel a pénzt, pl. hatvan számítógépet osztottak szét három megyében (Szolnok, Veszprém, Borsod), az akcióban a FITT szekció tagjai is segítettek.

Az egyesület elnöke szerint a sok munkát kiváló marketinggel kellett volna elvégezni, hiányosságnak tartja, hogy nem tudjuk jól eladni magunkat, hiszen csak akkor veszik igénybe az egyesület szolgálatait, ha ismerik őket. Tárgyalásokat folytatnak a sajtóval, hogy a jövőben az egyesület eredményeit sűrűbben közöljék. A jobb marketing, a kommunikáció erősítése következményeként jobb lesz a társadalmi elismertség is.

Kiss Gábor, az MKE alelnöke a következőkkel egészítette ki a beszámolót: Hihetetlenül fontos, hogy a kommunikáció és a marketing minél pozitívabb legyen, hiszen a társadalomnak még mindig konzervatív véleménye van a könyvtárról (kölcsonzökönyvtár), és a döntéshozók fejébe is nehéz beletölteni, hogy ma már a könyvtári rendszer fejlett szolgáltatásokat nyújt. Mindenkinek minden alkalmat meg kell ragadnia, hogy pozitív képet sugározzon a könyvtárakról, a könyvtárosokról. Az egyesületről elmondta, hogy az elnökség és a szervezetek között összehangolt a munka, minden szinten jó színvonalú a tevékenység. A pályázatoknak egyre nagyobb szerepük van a szervezet életében. Az egyesület mint jogi személy pályázhat, a szervezetek csak együttműködőként vehetnek ebben részt, a versenyképes projekt volt a legjobb példa erre. Több rendezvényt ebben az évben is a szervezetek segítségével szerveznek, pl. a pécsi találkozót vagy a magyar nyelv széphalmi ünnepét. Fontos az is, hogy az MKE tanácsának valódi, konzultatív szerepe erősödjék.

Nagy Zoltán (Műszaki Szekció) hozzászólásában kiemelte, hogy a Műszaki Szekció vezetősége értékelte a beszámolót, amit elfogadásra javasol, hiszen az MKE széles körben átfogja a könyvtárosokat határon innen és túl. A tagdíjak reprezentálják a részvételt. Fontos a nemzetközi munka szerepe is, jó példa erre a vajdasági KAPOCS könyvtári csoporttal való együttműködés. A Műszaki Szekció elnöksége szerint a beszámolóban pontosabban kellene reprezentálni a szekciók létszámának arányait. Konkrét javaslatuk, hogy jelenjen meg a beszámolóban, hogy a különböző szekcióknak mennyi tagjuk van. A közhasznúsági jelentés csak az új szekciókat emelte ki, holott a nagy létszámú szekciók adják az alapot az egyesület működéséhez. A szervezeti életről adott beszám-

molóhoz szerintük kell egy fejezet a szekciók működéséről, példa erre a Műszaki Szekció web 2.0-s konferenciája, ahol elhatározták az ifjúsági csoport létrehozását, amiből később a FITT kinőtt. Javasolta, hogy a titkárság folyamatos működésének biztosítása érdekében az egyesület pályázzon a Miniszterelnöki Hivatalhoz adminisztrációs munkavégzésre.

Bakos Klára reagált a hozzászólásra, a jövőben hozzá lehet csatolni a beszámolóhoz a szervezetek létszámát, de egyébként a honlapról is le lehet tölteni azt. A beszámolóban nem tartaná jónak a szervezetek programjainak ismertetését, igyekszik azonban a tendenciákat belefoglalni.

Az ellenőrző bizottság beszámolóját is megkapták írásban a küldöttek, így harmadik napirendi pontként *Biczák Péter*, az ellenőrző bizottsági elnök szóbeli kiegészítése hangzott el. Biczák Péter kiemelte, hogy az MKE elnöksége az alapszabálynak megfelelően működött, a tanács informálta az elnökség munkájáról a tagságot, a honlap fontos, informatív, tartalmában gazdag, a főtítkárs az elnökség döntéseit határozatok tárában foglalja össze, mely áttekinthető, megtekinthető, a tagdíjrendszerrel elégedettek a tagok. Az egyesület képviselőiben kiemelt partner az Oktatási és Kulturális Minisztérium. Jó a kapcsolat az Informatikai és Könyvtári Szövetséggel, a Gazdasági Minisztériummal, az Országos Idegennyelvű Könyvtárral. Az ellenőrző bizottság ellenőrizte a gazdálkodással kapcsolatos dokumentumokat, és mindent rendben talált. A pályázati elszámolásoknak pontos, precíz a könyvelése, külön kiemelte *Wimmer Éva* nagy szaktudással, hatékonyan végzett munkáját. A titkárságon az adminisztráció rendben van, a levelek, jegyzőkönyvek visszakereshetők. A munkaterv készítése is rendben volt. *Horváth Sándor Domonkos* elkészítette az MKE iratkezelési és pénzügyi szabályzatát. A végén összefoglalta, hogy az MKE elnöksége a munkát szabályszerűen, alapszabály szerint végezte, és az ellenőrző bizottság a beszámolót elfogadásra javasolja.

Kiss Gábor levezető elnök a kötelező formák betartásával megkérdezte, hogy elfogadja-e a közgyűlés a közhasznúsági jelentést, a gazdasági mérleget és az ellenőrző bizottsági beszámolót. Megállapította, hogy a jelen lévők mindhárom ellenszavazat és tartózkodás

nélkül elfogadták. Bakos Klára elnök megköszönte az elnökség, a tanács, a szervezetek és a tagok munkáját, az egyesület partnereinek az együttműködést.

Az egyebek napirendi pontban Bakos Klára a 2009-es pályázatokról szólt. A Miniszterelnöki Hivatalhoz a *NETre kész* és a digitális műveltség elsajátítása, a Nemzeti Kulturális Alaphoz a vándorgyűlés és a roma fiatalok támogatása témájában adtak be pályázatokat. Sikeres volt az MKE könyvfesztiváli rendezvénye, a Könyvtáros Klub is. *Dávid Boglárka* elnökségi tag a július 9. és 11. között Debrecenben rendezendő vándorgyűléssel kapcsolatban szólalt fel. *Guszmáné Nagy Ágnes*, a tanács elnöke a Fitz-díj előkészítő munkáját ismertette. A javaslattevő szervezetek (a társadalomtudományi, a gyermekkönyvtári, a Pest megyei és a Tolna megyei szervezet) egy-egy tagja mellett a tanács elnöke választja ki azt a húsz könyvet, amelyet közléstésnek a honlapon. Kéri, hogy a küldöttek segítsék a bizottság munkáját, szavazzanak a legjobbnak tartott könyvekre. *Balogh Margit* a Műszaki Szekció június 18-ai rendezvényére hívta fel a figyelmet. ■

Csontos János (1846–1918)

Emlékezés és kamarakiállítás
az Országos Széchényi Könyvtárban

♦ Pákozdi Éva Szilvia – Szőnyi Éva

A Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) Bibliográfiai Szekciója által az elmúlt években indított *Emlékezzünk jeles elődeinkre* című tematikus előadásorozat részeként 2009. február 6-án Csontos János-émlékezésre került sor az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) hatodik emeleti dísztermében. *Nagy Anikó*, az MKE főtítkára a rendezvény moderátoraként felidézte a Bibliográfiai Szekció emlékező sorozatának indulását, amely éppen tizenöt éve történt, 1994 januárjában, az Apponyi Sándor-émlékezés megtartásával. Majd 1995-ben Petrik Géza ünneplésére került sor, születésének százötvenedik évfordulóján. 1997 februárjában az OSZK, az MKE és a Könyvtárosok Sallai István Társasága tartotta meg az Országos Széchényi Könyvtár akkor húsz éve el-

hunyt főigazgató-helyettese, Sebestyén Géza emléke előtt tisztelgő, Sallai–Sebestyén tudományos ülésszakot. Szentmihályi Jánosra, a sziporkázó és szellemes tanárra, a nemzeti bibliográfia egyik nagy alakjára legutóbb ta-

Zsupán Edina

valy, születésének századik évfordulóján emlékezett a szekció. Ezt megelőzően azonban, már tíz évvel ezelőtt, 1998-ban is rendeztek egy nagyon színvonalas és bensőséges emlékülést, ahol Szentmihályi professor özvegye és családjának

néhány tagja is jelen volt. Az előadások szövege és a gondosan összeállított Szentmihályi-bibliográfia emlékkötet formájában az OSZK *Nemzeti Téka* sorozatában jelent meg, a Petrik-emlékkötet *Az Országos Széchényi Könyvtár füzetei* sorozat tagjaként látott napvilágot. Csűrű Istvánra, a Bibliográfiai Szekció, pontosabban az akkor még Bibliográfiai Bizottság megalapítójára saját könyvtárában, Debrecenben emlékeztek a bibliográfusok, születésének nyolcvanadik évfordulóján. Az ott elhangzott előadások is megjelentek önálló kötetben. A Nemzeti Könyvtár Hírlaptárának megalapítójáról, Szinnyi Józsefről is ünnepélyes keretek között emlékeztek meg. „Most pedig az ő egyik kortársával, Csontos János corvina-kutatóval folytatjuk a sort” – e szavakkal kérte fel Nagy Anikó az Országos Széchényi Könyvtár vezetésének képviselőjét a rendezvény megnyitására.

Boka László, az OSZK tudományos igazgatója kifejezte örömét azon kezdeményezést illetően, miszerint a Kézirattár első öre és tudósa, Csontos János emlékének, munkásságának szentelt ülésszak és egy kapcsolódó kamarakiállítás megnyitására kerülhetett sor. „A Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára kéziratári örök emlékére, egy olyan ember emlékére, akinek minden tudósi eredménye és esetleges vezetői gyöngéi ellenére – meglehetősen elfeledettsége mellett – egy ennél is nagyobb törlesztenivalóval tartozik az utókor, nevesül egy olyasfajta igazságszolgáltatással, mely a kilencven évvel ezelőtt elhunyt Csontos életében nem adatott meg, s melyet joggal nevezett *Szőnyi Éva* egy évszázaddal később »szükségzerű perújrafelvételnek«” –

idézte Boka László az OSZK Évkönyv 1996-os kötetébe készült tanulmányt.¹

Hogy ma nem a vádak alaptalanságáról, olykor egyenesen képtelenségéről kell beszélnünk, vagyis nem kell Csontosit egy képzeletbeli perben védelmünkbe vennünk, azt igazolta már Pálvölgyi Endre 1964-es tanulmánya is.² Mindazonáltal munkásságának elvülhetetlen tudományos eredményei nem hangsúlyozhatók elégszer, főként nem akkor, ha bibliográfiáról, corvina-kutatásról, kéziratárunk gyűjteményeinek megalapozásáról, vagy egyszerűen OSZK-történetről esik szó.

Az emlékülés valójában egy tavaly őszi tervezett rendezvény volt. (Tavaly októberben a nemzeti könyvtár zsúfolt rendezvényprogramja, egy sikeres reneszánsz év, a Nyugat és a Holnap centenáriuma, illetve a Biblia éve rendezvénysorozat miatt tolódott el ez az emlékülés.) Az eredeti, október végi dátum a megemlékezésre kétszeresen is indokolt lett volna, hiszen a Sáros megyei Eperjesen 1846. október 26-án, Kost János néven született Csontos majdhogynem születése napján, pontosabban egy nap híján születése 72. évfordulóján hunyt el.

A fiatal Csontos legfőbb patrónusa Fraknói Vilmos volt, ő irányította a tehetséges kutatót, akinek – miután Fraknói elnyerte a nagyváradi címzetes püspöki rangot – átadta a *Magyar Könyvszemle* szerkesztését is, s aki 1892 után is hosszú évtizedekig buzdította kutatásainak folytatására, rendszerezésére és kéziratának kiadására. Mellette Pulszky Ferenc számított Csontos fő pártfogójának, aki megkülönböztetett figyelemmel kísérte tanulmányait, felfedezéseit, s egyengette útját a múzeum falain belül és az akadémiai életben. Csontos elhivatottsága a régi könyvek, kéziratok s általában a múzeum ügye iránt a bibliográfiának mint tudományágnak a XIX. századi Magyarországon s Európában is az egyik elsőrangú művelőjévé avatta. A bibliográfia fogalmát persze Csontos nem a mai értelemben használta, inkább általános könyvismeretet, könyvtudományt értett alatta, elsősorban a kéziratok és a kódexek vonatkozásában. De ide számí-

Boka László

totta a különböző könyvleírások, lajstromok közreadását is, aminek fóruma és egyben a fiatal Csontos müködésének egyik legsikeresebb színtere a *Magyar Könyvszemle*, Európa egyik legelső könyvészeti folyóirata lett.

Csontos fiatalon, 1874-ben került a könyvtárba, ahol 1875-től a Kézirattár vezetője lett. (Kevesen számolnak utána, de ekkor mindössze 29 esztendő volt!) 1879-től a *Magyar Könyvszemle* szerkesztője. (33 évesen!) Négy esztendővel később, 1883-tól pedig már az MTA levelező tagja. Helyénvaló tehát, ha üstökösként felívelő pályáról beszélünk. A kéziratár élén eltöltött mintegy 18 esztendő után ezt a felfelé ívelő pályát törte derékba az a méltatlan eljárás, melynek végén 1893. január 26-án fegyelmi úton elbocsátották, a kéziratári hiányok és a kéziratok vásárlásával kapcsolatos visszaélések vádja miatt. (Bár 1913-ban megkerültek az ellopott kéziratok, Csontosit nem rehabilitálták. 1916-ig – nyugdíjazásáig – a Budapest-vidéki tankerületi főigazgatóság tollnokaként dolgozott, s az Akadémia könyvtárában végezte kutatói tevékenységét, mintegy menedéket találva, ha már az általa alapított gyűjteménybe be sem engedték...)

Rozsondai Marianne és Szónyi Éva

Hetvenéves koráig aktívan dolgozott, mint írta, „sebzetten, de nem halottan”. Mindvégig könyv- és könyvtártörténettel, elsősorban a Corvin-kódexek kutatásával foglalkozott. A Kézirattár gazdag állományának igen jelentős részét még Csontos vezetése alatt gyarapította. Neki sikerült a Bibliotheca Corviniana maradványainak nyomára lelni, s kitartó kutatásai során a Nemzeti Múzeumnak azokat visszaszerezni.

Kiterjedt és igen alapos kutatómunka eredményeképp a zágrábi érseki és egyetemi könyvtárak kéziratairól éppúgy innovatív és összegző

tanulmányban számolt be, mint a bécsi Császári Udvari Levéltár hazai vonatkozású kéziratairól, de ő közölt például a Sárospataki Református Collegium Könyvtárának kéziratairól is elsőként átfogó tanulmányt. S bizonyára az is ismeretes, hogy az *Adatok a Nemzeti Múzeum Könyvtárának történetéhez* című, az OSZK történetében megkerülhetetlen írásnak, nagy ívű tanulmánynak is ő a szerzője.

Az 1892-ben eltűntnek nyilvánított értékes dokumentumok – kódexek, ösnyomtatványok, ritkaságok – tehát 1913-ban megkerültek. Az eljárás ma már ismeretes politikai háttérindokai mellett Csontosnak talán legjobban az emberi hozzáállások, viszonyulások miatt kellett keserű tapasztalatokat szereznie. Érdek- és percemberké haddai mellett korábbi kollégái, közeli barátai egész sorában kellett csalatkoznia, régi pártfogói pedig elviekben mindvégig, a gyakorlatban viszont nem túl hatékonyan segítettek, leginkább csak bizakodását életben tartva. Ez, vagyis hite azonban sohasem ingott meg, bizakodása igazának majdani érvényülésében, s abban, hogy „*egy új aera majd igazságot szolgáltat*”, sohasem tört meg.

„Ma már tisztán látható: vétlen volt és bűnbak, korának méltatlanul félreállított jelentős személyisége. Annak ellenére, hogy az évtizedeken át, oly megkapó kitartással végzett kutatásainak eredményeit nem adta ki, ideje, hogy a könyvtártörténetben az őt megillető helyre kerüljön!” – zárta megnyitó beszédét Boka László.

A hatalmas, kéziratban maradt tudományos hagyaték gondozását és kiadását a Széchényi Könyvtár Kézirattárának munkatársai vállalták, akik Csontos kutatásainak nyomát nap mint nap érzékelik. *Földesi Ferenc*, az OSZK Kézirattárának osztályvezetője előadásában hangzott el, hogy több születő tudomány úttörője volt, ezek között feltétlenül említésre méltó a paleográfia és a kodikológia. Kódexek sorát fedezte fel, scriptorok, könyvfestők sokasága köszönhette neki új életre támadását, aprólékos kutatással töredékekből könyvtárakat rekonstruált. Amikor a *Könyvszemle* szerkesztőjeként 1885-ben összefoglalta a folyóirat első tíz esztendejének eredményeit, nem kis részben, a kéziratosság tekintetében pedig szinte kizárólag a maga eredményeit sorolhatta fel, élükön a Corvina könyvtár bibliográfiai

leírásával. Az utókor mégis hivatkozás nélkül vette át eredményeit!

Rozsondai Marianne, az MTA Könyvtára kéziratári osztályvezetője, előadásában a corvina-kötéseket ismertette, kezdve az antwerpeni kongresszuson Csontosin elfogadott előterjesztésére listára vett corvinákkal. A Corvina könyvtár darabjai bársony-, selyem- vagy bőrkötéssel készültek. A textilkötéses kötetek közös jellemzői: aranyozott ezüst kapcsok, amelyeken holló vagy országcímer látható, és a könyv metszésén található a mű szerzője és címe. A bőrbe kötöttek elő- és hátlapján azonos, aranyozott virágmotívum található, a négy kapocs itt is megvan, és a kötetek háttábláján található a mű címe. A kötések észak-itáliai mintát követnek, mesterük Mátyás halála után röviddel távozhatott Magyarországról, ugyanis a nyomóminták többet nem bukkannak fel a térségben.

Az előadást kísérő corvina-képek élvezetét fokozta, hogy a corvina-kötések korabeli könyvkötőinek és könyvfestőinek nyomozása során sikerült egyértelműen beazonosítani az egyik Csontosin által felfedezett középkori könyvművészt.³

Zsupán Edina, az OSZK Kézirattárának munkatársa a Vitéz-könyvtár rekonstruálása kapcsán beszélt Csontosin tevékenységéről. 1873-ban az OSZK tulajdonába került Losonczy Farkas Lajos hagyatéka, amelynek ismertetésére Csontosin vállalkozott. A cikk 1876-ban megjelent a *Könyvszemlében*, ahol az egyik kódexet (*Johannes Scholasticus: Scala Paradiso*) elvitatja Mátyástól (címer helyett holló látható az oldalak díszítésében). És ebben a kódexben talál egy kolofon bejegyzést is. Az 1877-ben II. Abdul Hamid szultántól kapott kódexek között (az Egyetemi Könyvtár tulajdonába kerültek) újból feltűnik a bejegyző kéz, és a Jankovics-gyűjtemény átvizsgálásakor is megtalálják nyomát, ahol már váradi püspökként szerepel. Újabb adalékot 1880-ban Csontosin salzburgi kutatása hoz, ahol a *Tertullianus kódexben* újra felbukkan a bejegyzés. Így összesen 5 kódexről állíthatták, hogy az eredetileg Vitéz János tulajdona volt. Az eredményeket Csontosin mellett Fraknoi és Pulszky publikálta a *Könyvszemle* hasábjain.

Utolsó előadóként *Szőnyi Éva*, a Budapesti Corvinus Egyetem Történeti Kutatókönyvtár

vezetője mutatta be prezentációjában azokat a corvinákat, amelyeknek a felfedezését Csontosinak köszönhetjük. Kiemelte a két modenai corvina visszaszerzésének kalandos történetét, ami Csontosin egyik főművének tekinthető, legnagyobb kutatási eredményeként tartotta számon ő maga is, amelyet hosszas diplomáciai levelezéssel tudott véghezvinni. A gyönyörű kódexképek fényesen illusztrálták, hogy Csontosin János nem csupán lelkes és mindeneddig talán a leghatékonyabb corvina-kutató volt, de megszállottként kereste Mátyás király és Beatrix hiteles ábrázolásait, portréit is.

Az előadások között *Sudár Annamária* előadóművész olvasott fel részleteket a korabeli sajtóból. (Az *A korvinákról és a Pulszky Ferenc igazgatói lakása a Múzeumban maga is becses múzeum* című írás a Fővárosi Lapok hasábjain jelent meg 1874-ben és 1892-ben.) A Pulszky-szalonn bemutatásához *Bárdosi Mónika*, a Központi Statisztikai Hivatal munkatársa készített a századforduló korának irodalmi, színházi és művészeti életét idéző prezentációt, amely Csajkovszkij *Vonós szerelád* című zenekari művének romantikus hangjai mellett színesítette az emlékülést.

A megemlékezés zárásaként az OSZK Manuscriptoriumában rendezett, Csontosin életét és pályáját igen gazdagon illusztráló kamarakiállítás megnyitóján vehettünk részt, a Kézirattár munkatársai, *Weeber Tibor* és *Zsupán Edina* szakavatott vezetésével. ■

¹ Szőnyi Éva: Perújrafelvétel Csontosin János ügyében. Lektorált kézirat az OSZK Évkönyvének 1996. évi kötete számára, amely azonban abban a formában már nem jelent meg.

² Pálvölgyi Endre: A Csontosin elleni fegyelmi vizsgálat és annak politikai háttere. In: Az Egyetemi Könyvtár Évkönyvei II. Bp. 1964. p. 163–192.

³ Csontosin János: Magyarországi könyvmásolók és betűfűstök a XIV–XV. században. Bp. 1879. 36 l.

„Gyere Gyuri Győrbe...” *

♦ Greber György

A fenti módon is megszólíthatott volna az MKE Helyismereti Szervezetének XV. országos konferenciájára hívó levél, ha rajtam (s néhány druszámon) kívül mást nem vártak volna győri barátaink és kollégáink tavaly júliusban szép városukba. Ebből már ki is derült, hogy Győrben, a Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár és a Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár szervezésében került sor szervezetünk hagyományos, de ezúttal jubileuminak is nevezhető tanácskozására.

Simon Róbert alpolgármester és *Horváth József* megyei könyvtárigazgató üdvözlő szavait követően adták át a *Kertész Gyula*-emlékermet, mely immáron negyedszer találta meg arra érdemesült gazdáját. Ez évben *Nagy Anikó* vehette át, *Kertész Gyuláné* jelenlétében, *Szőnyi Évától* a megtisztelő kitüntetést. Az MKE Bibliográfiai Szekciója korábbi és jelenlegi elnökének találkozását is jelentette ez a pillanat. Nagy Anikó munkásságának így módon való elismerése méltó tisztelgés volt a nagy előd, *Kertész Gyula* emléke előtt.

Ünnepélyes díjátadás
Fotó: Vas Balázs

Az első nap előadásait hallgatva bizony időnként elfogott a szédület. Az elmúlt másfél évtized alatt sokszor éreztem már, hogy múlt és jövő szüntelen konfrontálódásának határán próbáljuk meglegelni identitásunkat, feladatunkat és annak megvalósíthatóságát. *Z. Karvalics László* előadása közben azonban minden eddiginél erősebben foglalkoztatott a gondolat: mit is tehet az ember, amikor „ahány hely, ahány közösség, annyiféle érzés, annyiféle szerkezetben”.

Vagyis e globalizálódni látszó világban oly magára hagyott tud lenni a helyismereti könyvtáros, hogy bizony nagy szüksége van arra, hogy a lokális értékekre fogékony civilekkel együttműködve vívja Don Quijote-i harcát az elmúlással, a felejtéssel. *Élő Gábor* táskája elbűvölt és megrémisztett. Az abból előkerült elektromos kütyük és a róluk tartott előadás meggyőztek, reménytelen a menekülésem az információtechnológiai változások elől. Jobb, ha megállok, szembefordulok vele, és megcsodálom annak tüneményeit, például az elektromos könyvet, a digitális palatáblát stb. Megnyugtatóan hathat eközben az a tudat, hogy „ha a személyes tanulási és művelődési igényt tekintjük, akkor mindenképpen szükség van a könyvtári és könyvtárosi támogatásra”. *Bánkeszi Katalin* jóvoltából kicsit megpihenhettünk, s szép fotóinak nézegetése közben felkészülhettünk *Horváth Sándor Domonkosnak* a helyismereti szolgáltatás jogi problémakörét pillanatképekben bemutató, gyorsan és magasan szárnyaló előadására. Bizvást állíthatom, megérdemeltük a finom vacsorát. Ám érdemeinken felül elkápráztattak vendéglátóink az esti városnézéssel és az azt követő hangversennyel, a csodaszépen felújított zsinagógában.

A második napon elnök urunk, *Takáts Béla* vezényletével egy sokkal ismertebb világban barangoltunk. *A Bényei Miklós, Kéglí Ferenc és Vajda Kornél* nevével fémjelzett előadások mondanivalói olyan kérdéseket jártak körül, melyek fókuszában az elmúlt harminc év helyismereti kutatásainak változó körülményei, lehetőségei álltak. Érdekes színfoltjai voltak e napnak *Lanczendorfer Zsuzsanna* néprajzkutató és *Glüch Csaba* újságíró felszólalásai, akik a felhasználó szemével láttatták velünk a könyvtárak helyismereti gyűjteményeinek erejét, gyengéit.

Ugyancsak a második nap eseményei közé tartozik – immár tizenöt esztendeje – a szakmai kirándulás, mely ezúttal Pannonhalmára, az ősi apátságba vezetett. Az apátságot és annak híresen szép könyvtárát *Bánhegyi Miksa* könyvtárigazgató és *Ásványi Ilona* igazgatóhelyettes kalauzolása mellett jártuk be. Persze

* Mivel tavaly nyáron technikai problémák miatt a beszámoló közlése elmaradt, úgy gondoltuk, az idei találkozóra való ráhangolódásként visszatérhetünk a tavalyi év eseményeire. – a szerk.

Bebocsátásra várva
Fotó: Greber György

nem hagytuk ki a pincészetet sem, ahol megnyugtató volt érzékelni, hogy mily nagy gondal ügyelnek a szerzetesek a test és a lélek harmonikus együttműködésére.

A harmadik nap visszatérő programpontja a helyi közgyűjtemények helyismereti tevékenységének bemutatása. Győrben a bőség zavarával kellett megküzdeniük kollégáinknak, hisz e kérdéskörben is oly pazar kínálatból válogathattak. Úgy vélem, nem eredménytelenül. Először *Horváth József*, a megyei könyvtár igazgatója Győr-Moson-Sopron megye közgyűjteményei, majd *Ásványi Ilona* a pannonhalmi bencés könyvtár, *Csécs Teréz* a megyei múzeumi könyvtárak helyismereti tevékenységét mutatta be.

Menneyeiné Várszegi Judit, a megyei könyvtár munkatársa, a helyi életrajzi lexikonok és adattárak szerkesztésének sajátosságairól, *Néma Sándor* pedig a XVIII–XIX. századi úrbéri térképek digitalizálásáról tartott igen érdekes előadást.

Vendéglátóink egy alkalmi kiadványt is készítettek a résztvevők számára *Visszatekintő* címmel. Ebben számos kollégánk írását olvashattuk, melyet az elmúlt tizenöt év eseményeire emlékezve írtak. Hadd idézzek ezek közül zárógondolatként Horváth Sándor Domonkostól: „Civilizált létünk jellemző vonása az, hogy történetünk van. Gyáraknak, könyvtáraknak, könyveknek – embereknek. És attól történet, hogy megőrizzük, feldolgozzuk, közzé tesszük, ápoljuk – tudjuk, és tudására bízunk. Mindenütt, ahol tehetjük.” Ezt tehetjük Győrben is. Köszönet érte vendéglátóinknak, akik a komoly szervező munkát követően három napon át igyekeztek mindent megtenni azért, hogy Győr valóban olyan találkozások városa legyen, ahol jól éreztük magunkat. ■

Könyvtárosok világnapja Nyíregyházán

❖ Pásztor Zoltánné

„Az ünnep a szív legfőbb gazdagsága” – Csorba Győző költő szavai jutottak eszembe, s valami nagyon meleg érzés járta át a szívemet, amikor sűrű léptekkel igyekeztem a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár felé 2009. április 14-én. A könyvtárosok világnapja alkalmából megrendezett rendhagyó és ünnepélyes taggyűlésre voltam hivatalos, ahol együtt voltak a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete tagjai és meghívott vendégei.

Az ünnepi alkalom résztvevőit *Gál Józsefné*, a területi szervezet titkára köszöntötte az őt jellemző kedves és meleg hangon, majd ismertette összejevetelünk ünnepi és rendhagyó apropóját, hisz e szép napon első ízben került sor az egyesület területi szervezete által alapított könyvtárosi kitüntetés átadására. „De hogyan is jutottunk el a mai ünnepélyes pillanatokig?” – tette fel a kérdést, s válasza nyomán valóságos kis történelem bontakozott ki előttünk a díj születését illetően. „Szervezetünk négy éve foglalkozott először a könyvtárosaink munkáját elismerő díj alapításának gondolatával. A téma több alkalommal került közgyűlés elé, beszéltünk róla, levettük napirendről, közben érlelődött bennünk a megvalósítás gondolata. 2007-ben aztán munkacsoportot alakítottunk, melynek javaslata alapján *Kovács Tibor* nyugalmazott könyvtárigazgató kolléga vezetésével, a tőle megszokott alaposan és precizitással kidolgoztuk a könyvtárosi díjak alapításának szabályzatát. A 2008. október 20-án megtartott taggyűlés elfogadta a szabályzatot, s felhatalmazta a vezetőséget: készítse elő a díjak átadását.” A kitüntető díjak alapításának célja: Szabolcs-Szatmár-Bereg megye közművelődési, felsőoktatási és szakkönyvtáraiban, továbbá a képzőhelyeken dolgozók szakmai tevékenységének, a könyvtári kultúra és szolgáltatás továbbfejlesztésében elért kiemelkedő teljesítményeknek az elismerése, illetve az aktív könyvtárosi tevékenységet befejező és már korábban nyugdíjba vonult munkatársak több évtizedes életműjének méltatása, elismeré-

se. Ennek megfelelően két díj alapításáról született döntés: az aktív dolgozók számára a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Könyvtári Kultúrájáért díj, a nyugdíjas munkatársak részére a Csendes János-életműdíj adományozható.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének területi szervezetei között az országban egyedülálló a mi kezdeményezésünk.

A könyvtárosi díjak adományozása finansziális háttérének megteremtése sem volt egyszerű feladat, de a fenntartó önkormányzatok és a könyvtárvezetők támogatásának, példaértékű hozzáállásának és bölcsességének köszönhetően a testületi díjak és két egyén pártoló tagdíjának befizetésével sikerült ezt is megoldani.

A könyvtárosok világnapja

Még mielőtt azonban a díjak átadására került volna sor, meghallgathattunk egy nagyon élményszerű és hiánypótló ismereteket közvetítő tájékoztatót a könyvtárosok világnapjáról *Kührner Éva*, a nyíregyházi Kállai Rudolf Orvostudományi Szakkönyvtár vezetője előadásában. „Manapság, amikor világnapoktól hangos a média, még mi, szakmabeliek sem igen tudunk erről a jeles ünnepnapról” – kezdte mondandóját előadónk, majd beszámolt arról a kis kutatásról, amit a könyvtárosok világnapja eredetéről végzett. Szomorúan fogalmazta meg: „Ünnepünket nem tartják számon a világnapokat regisztráló honlapok (a világnapok.hu vagy a világnapok.lap.hu), de legnagyobb könyvtáraink, az OSZK vagy a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár jeles napok gyűjteményei sem, mint ahogy nem emlékezik meg róla a Könyvtári Intézet oldala sem. Még az ünnep kezdeményezőinek, az ALA-nak és az IFLA-nak a honlapján sincs érdemi információ, de a hazai könyvtáros szaksajtó sem tünteti ki figyelmével ezt a napot. Mindössze a győri Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár honlapján és a Wikipédia egysoros közleményében olvashatunk arról, hogy április 14-éhez köthető ez az ünnep.”

Ezt követően aztán megtudtuk: néhány éve határozott úgy az Amerikai Könyvtárak Szövetsége (ALA) és a Könyvtári Egyesületek és Intézmények Nemzetközi Szövetsége (IFLA), hogy minden évben kell egy nap, amikor a

könyvtárosokra figyel a világ – így lett április 14. a könyvtárosok világnapja.

E kis előadás mondanivalója világos volt mindannyiunk számára: mi magunk igen sokat tehetünk azért, hogy felhívjuk a társadalom figyelmét a könyvtárak és a könyvtárosok nyújtotta értékekre. S erre a könyvtárosok világnapja nagyszerű lehetőséget kínál ilyen és hasonló rendezvények szervezésével, ahogyan a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete teszi: szakmai elismerő díjak odaítélésével és átújításával.

Hivatása könyvtáros

Ezután *Zselinszky Lászlóné*, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezetének elnöke szólította meg a jelenlévőket. Kedves köszöntése után ismertette a megyei kitüntető díjak alapításának célkitűzéseit: „Mi itt most helyben igyekeztünk lehetőséget teremteni azon kimagasló teljesítmények elismerésére, melyek a szűkebb helyi környezetben kívül is kisugárzó erővel bírnak. Szándékunk szerint ösztönző, motiváló erő szeretnénk lenni a fiatalok, de minden korosztály és generáció számára, illetve az intézményeket működtető fenntartóknak is a könyvtárak, a szakemberek támogatására. Szeretnénk azt a szellemiséget erősíteni, mely a könyvtárak korszakváltásának továbblépéséhez szükséges emberi tényező fontos szerepét hangsúlyozza.” Területi szervezetünk elnöke rólunk és értünk is szólt, amikor a könyvtárság, a könyvtárosi hivatás változásairól beszélt, kezdve a könyvtárak ősi tevékenységével, amely magában foglalja az ismeretek gyűjtését, tárolását, rendezését és közreadását. Napjainkban ez a munka is összetettebb, s igen sokoldalú emberi és szakmai jártasságot kíván. „A könyvtáros a rendszerező képességével mozgósítja a felhalmozott ismereteket, és minél több ember birtokába képes azokat eljuttatni. Ehhez a könyvtáros legyen jártas valamennyire minden tudományterületen, emellett egy szűkebb szakterületen mélyebben. Legyen olvasott és tájékozott, tudjon kritikusan választani lényeges és lényegtelen között. Ismerje az olvasói szokásokat. Legyen tisztában a társadalom elvárásaival, pedagógiai, pszi-

chológiai ismeretekkel kell rendelkeznie, pontos, precíz rendszerező képességgel és logikai készséggel” – fogalmazta meg elnökünk, majd így folytatta: „A könyvtáros pszichológus, potenciális segítségforrás az oktatásban részt vevők, a kultúra iránt érdeklődők és a szociálisan elesettek számára is. Művelt, okos, tájékozott, nyitott, kultúraközvetítő, nevelő, olvasmányokat ajánló, de a globális és a helyi elvárások új igényeket is megfogalmaznak. Szükség van számítógépes ismeretekre, nyelvtudásra, marketing- és üzleti ismeretekre, továbbá hatékonyabb érdekérvényesítés kell, egyfajta önpropaganda – tehát az alkotó módon való reagálás a külső társadalmi elvárásokra.”

Akik az elismerő díjakat átvehették

Hevesen dobogó szívvel és olykor könnyeinkkel küzdve éltük meg a nap legünnepélyesebb perceit, amikor a kitüntető díjak átadására került sor. Meghatódottság lett úrrá a teremben, amikor kedves moderátorunk bejelentette: „A könyvtári kultúra és szolgáltatás továbbfejlesztésében elért kiemelkedő teljesítményének és több évtizedes életpályájának elismeréseként *Biczák Lászlóné Márti* néninek, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár nyugalmazott könyvtárosának a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezete a Csendes János-életműdíjat adományozza.”

Biczák Lászlóné 1962. október 1-jén kezdte meg könyvtárosi munkáját a megyei könyvtárban. Műveltsége, tájékozottsága, könyv- és folyóirat-ismerete, a munkával szemben támasztott igényessége, az olvasók szeretete a könyvtárosok élvonalába emelte. 1977-ben kinevezték a könyvtári módszertani csoport élére, emellett 1979-től könyvtári szakfelügyelői feladatokat is ellátott a megyében. Nyugdíjba vonulásáig minden energiáját a megyében lévő kettős funkciójú könyvtárak létrehozásának, működtetésének segítésére fordította. Útmutatót készített szervezeti és működési szabályzatuk kidolgozásához. Az elkészült tervzet alapján az Országos Közművelődési Alaptól a nyíregyházi járás huszonegy településének könyvtára több mint egymillió forintot kapott. Nyugdíjazása után a Nyíregyházi Városi Tanács művelődési osztályára hívták dolgoz-

ni, ahol a városi általános iskolai könyvtári el-látórendszer tervezetét dolgozta ki részmunka-időben, innen a Művészeti Szakközépiskolába hívták iskolai könyvtárosnak, ahol 2006-ig tevékenykedett. A megérdemelt pihenés idejében szellemi frissességgel követi a megjelenő könyveket, a város kulturális eseményeit.

Az ünnepi eseményt megtisztelte jelenlétével a díj névadójának özvegye, *Csendes Jánosné Klárka* néni, akit Kovács Tibor köszöntött meleg szavakkal és egy gyönyörű virágcsokorral. Klárka néni meghatott szívvel mondott köszönetet, hogy ily igazi odaadó szeretettel emlékeznek meg az ő szeretett férjéről, Csendes Jánosról.

A könyvtárosi életpályát elismerő kitüntetés és a Csendes János portréját megörökítő emléklakett átadása után a könyvtáros szakma egy olyan aktív művelőjére – szívem szerint így fogalmaznék: harcosára – irányult a figyelmünk, aki megyénk északi szegletében szolgálja szűkebb és tágabb környezetének boldogulását. Ő *Szivák Gábor*, a Kisvárdai Városi Könyvtár igazgatója, aki elsőként kapta meg a területi szervezetünk által alapított Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Könyvtári Kultúrájáért díjat.

Szivák Gábor 1988-ban, a főiskola elvégzése után, a kisvárdai Ady Endre Művelődési Központban helyezkedett el színházi előadóként. 1989-ben részese volt a Határon Túli Magyar Színházak Fesztiválja létrehozásának. 1992-ben nevezték ki a városi könyvtár igazgatójának. Legfontosabb céljának a jól működő, hagyományos tevékenységet folytató intézmény továbbfejlesztését, kulturális hatásának erősítését és a könyvtár technikai és szakmai modernizációját tekintette. A lendületes és kitartó munka meghozta eredményét: 1996-ban elvégezték a könyvtári katalógus elektronizációját, 2000-ben bevezették az elektronikus kölcsönzést, 1997 óta biztosítják a könyvtárlátogatók számára a szélessávú internet használatát. Szivák Gábor igazgató számos egyéb program elindításában vállalt kezdeményező szerepet, melyek jelentősen hozzájárultak Kisvárdai város és térsége kulturális életének gazdagításához: könyvtári csevegések 1993-tól, már túl vannak a 160. előadáson; tudományos tanácskozások 1997-től; Könyvtári Galéria 2001-től; EU Közkönyvtári

Program 2002-től; eMagyarország pont 2004-től; KKKSZ 2006-tól, NAVA Filmklub 2008-tól. 2005-től indította útjára a kistérségi mozgókönyvtári rendszer megteremtését. Igen értékes publikációs tevékenysége, közel húsz tanulmánya jelent meg szakmai folyóiratokban, és több helyi kiadvány szerkesztője. Folyamatosan közreműködik előadóként könyvtárszakmai konferenciákon, a tudományos előadásoknak és a TIT rendezvényeinek is állandó előadója, rendszeresen tanít a felnőttképzésben.

Az elismerő díjakat Nagy László, a Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár igazgatója és Zselinszky Lászlóné, a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Szervezetének elnöke adta át a kitüntetett kollégáknak.

Funkció és hivatás a 3K lapjain

Az ünnepi pillanatok után a könyvtárosok világnapja nyíregyházi befejező programjaként egy különösen érdekes és informatív előadást hallgathattunk meg személyesen Mezey Lászlótól, a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros felelős szerkesztőjétől *Funkció és hivatás, korszerű törekvések és hagyományfolytonosság a 3K lapjain* címmel. Mezey László tájékoztatója új üzenetet hordozott számunkra, akik hónapról hónapra kézbe vesszük, olvassuk a lapot. Most megláthattuk, megízlelhettük, ami a cikkeken és rovatokon túl létezik: a 3K ars poeticáját, hitvallását. Jó volt első kézből, a szerkesztőtől hallani, miként – és főképp miért – törekszik egyensúlyi szerep betöltésére a lap, egyszerre szolgálva az újtó törekvéseket és a hagyománynak a szakma önbecsülését megalapozó folytonosságát. A Könyv, Könyvtár, Könyvtáros sokszínűsége törekszik a potenciális olvasói kör kiszolgálását tekintve is. Ahogyan Mezey László megfogalmazta: „Egyformán sokat mondónak kell lennünk egy olyan olvasó számára is, aki évtizedes könyvtári szakmai múlttal rendelkezik, de annak is, aki éppen most könyvtárszakos hallgató. Tudnunk kell anyagokat közölni a könyvtártudomány élenjárói számára is, hogy az ő számukra is érdekes legyen a lap, de olyanok számára is, akik könyvtáros asszisztensként tevékenykednek. Mindazoknak kell szólnia a 3K-nak, akiknek

nem közömbös a könyvtárügy.” A főszerkesztő úr beavatott bennünket a lapnak a 2009. év hátralévő hónapjaira tervezett tematikájába is. Megtudtuk, hogy olvasni fogunk az EU-s pályázatokról, azok tapasztalatairól, a digitalizálás lehetőségeiről, a könyvtár 2.0 szolgáltatásról, a minőségbiztosításról, az esélyegyenlőség-teremtésről, a könyvtári adatbázisokról, az ODR-ről, a könyvtári honlapokról, a könyvtár mint közösségi tér használatáról, és hagyományápoló cikkek várhatók a Kazinczy-évforduló kapcsán. Nagyon érdekesnek ígérkezik Katsányi Sándor írása arról, hogy az 1956 utáni megtorlások elől hogyan menekültek be nagyon értékes emberek a Szabó Ervin Könyvtárba és hogyan lettek ott menedéket. Mezey László végezetül elmondta: „A 3K abszolút nyitott! Bárkinek olyan témája, ötlete, terve van, amit szeretne megírni, akkor nyugodtan telefonáljon vagy írjon e-mailt, ha olyan a cikk – és a beérkezett cikkek túlnyomó többsége közlésre érett – , akkor én nagyon szívesen fogadom.”

Az előadás után rövid beszélgetés alakult ki, melyben a kérdezők és előadónk érintették a remittenda példányok hasznosítási lehetőségét és az előfizetői kör bővítésének törekvéseit.

„Az ünnep a szív legfőbb gazdagsága” gondolatával érkeztem erre a rendezvényre, és ez az érzés erősödött meg bennem a program végzetével is, hisz valóban sokat gazdagodtunk szívben és lélekben ezen a szép napon, s e kedves ünnepből sok erőt meríthettünk a dolgos hétköznapokra. ■

Gratulálunk Biczák Lászlónénak és Szirák Gábornak az elismeréshez, és további örömeket, sikereket kívánunk! – a szerk.

Elkészült és újra látható a kiskunhalasi könyvtár előtt a *Lány madárral* című szobor, amelyet tavaly színesfémtolvajok loptak el.

Könyvtárak nyomtatott és elektronikus kiadványai

Beszámoló a vállalati könyvtárosok 7. műhelybeszélgetéséről

❖ Kóródy Judit

2009. május 21-én az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központban hetedik műhelybeszélgetését tartotta meg a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Műszaki Könyvtáros Szekció.

A műhelybeszélgetés 25 résztvevője 17 vállalati, intézményi, felsőoktatási könyvtárat képviselt, tehát igazán széleskörűen megismerhettük a különböző fenntartói és

felhasználói környezetben kiadható információs kiadványok palettáját.

Bevezetőjében vendéglátónk, *Bencze Kovits Beatrix* főigazgató-helyettes a nagy múltú agrárszakmai folyóiratok között bemutatta az *Agrárkönyvtári Hírvilág* című kiadványukat, amely elektronikusan is elérhető a könyvtár nyilvános weblapjáról (www.omgk.hu).

Megismerkedhettünk a Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár statisztikai és bibliográfiai kiadványaival (<http://konyvtar.ksh.hu>), a Richter könyvtárának elsősorban elektronikus oktató és tájékoztató anyagaival, hallhattunk az NHH intranetes könyvtári hírleveléről és láthattuk a Telekom Infotéka megoldását az üzleti információs hírlevelek hatékony terjesztésére. A hozzászólásokból képet alkothattunk arról, hogy a jellemző kiadványok általában az új beszerzésekről, az előfizetett adatbázisokban megjelenő új reportokról szóló tájékoztatók, értesítők, a rendszeresen megjelenő tematikus linkgyűjtemények, bibliográfiák.

A szakmai információs kiadványok mellett sokféle megoldást láttunk a könyvtár megismertetésére, népszerűsítésére: szórólapokat, könyvjelzőket, egérpadot, rendezvénymeghívókat stb. Valamennyinek az a célja, hogy a

felhasználóban azt a pozitív meggyőződést erősítse, hogy a könyvtárhoz fordulva minden kérdésre pontos, hiteles és gyors választ talál.

Valamennyi résztvevő egyetértett abban, hogy a testre szabott tájékoztatás jobban eléri a használókat, ezért célszerű különféle kommunikációs csatornákat használni. Az intraneten, interneten elhelyezett tájékoztatók előnye a szabad hozzáférés, de hogy valóban megnézik-e, az csak az olvasókon múlik, így a mai információdömpingben ennek hatékonysága kérdéses. Az e-mailen küldött tájékoztatás biztosabban célba talál, s hasznosulása jobban nyomon követhető.

Ez utóbbit, vagyis tevékenységünk eredményességének számszerű kimutatását egyre inkább igénylik a fenntartók. Bár ez nagyon sok munkával jár, de számunkra sem haszontalan, mert segít átlátni a folyamatokat, gazdaságosan felhasználni az erőforrásokat, kiszűrni a kockázati tényezőket. Ezért a következő műhelybeszélgetés során, novemberben, a különböző mutatórendszerek (BSC, KPI stb.) sajátosságait, a vállalati könyvtárak tevékenységére adaptálhatóságát járjuk majd körül. ■

MAGYARORSZÁG
EGYETLEN
MÉDIAADATTÁRA
34. kiadás 2009. május

NAPILAPOK	MÉDIA ÁSZ
HETILAPOK	Média Hirdetési Árak és Szolgáltatások
ÖNKORMÁNYZATI LAPOK	Félévente bővítve és aktualizálva. Kizárólag a médiumoktól származó adatok.
HAVILAPOK	KÖNNYŰ KEZELHETŐSÉG
KÉTHAVI LAPOK	700 oldalon, közel 4000 médium adata, 10 tartalomjegyzék és 4 regiszter segítségével.
IDŐSZAKI KIADVÁNYOK	SOKSZÍNŰSÉG
TERJESZTŐK	Médiumok adatai + média-adatbanki jelentések. Kivitelezők minden szakterületről, szövetségek, újságírók és szövívők részletes adatai.
TELEKOMMUNIKÁCIÓ	BARÁTSÁGOS ÁR
KÖZTERÜLETI REKLÁMOK	könyv, CD melléklet, online: 12 190 Ft + áfa
KIÁLLÍTÁSOK, VÁSÁROK	MEGREDELHETŐ:
ÜGYNÖKSÉGEK, KIVITELEZŐK	S&S Karakter Kft. • 1055 Budapest, Honvéd u. 40. Telefon: 301-0239 • Fax: 475-0803 E-mail: iroda@mediaasz.hu http://www.mediaasz.hu

Beszámoló az Informatikai és Könyvtári Szövetség tavaszi közgyűléséről

↔ Csulákné Angyal Katalin

Az Informatikai és Könyvtári Szövetség (IKSZ) 2009. május 19-én tartotta közgyűlését az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) VI. emeleti előadójában.

A közgyűlés napirendje a következő volt:

- A könyvtárak és a nemzeti könyvtári feladatok – *Monok István*, az OSZK főigazgatója előadása

- A „Könyvtárügyért” kitüntetés átadása
- *Fodor Péter*, az IKSZ elnöke 2008. évi közhasznúsági beszámolója

- 2008. évi pénzügyi beszámoló

- A felügyelőbizottság 2008. évi beszámolója

Előadásában az OSZK főigazgatója a 2013-ig meghatározott könyvtári – ezen belül nemzeti könyvtári – stratégia főbb vonalairól beszélt. Elmondta, hogy 2009 végére írásbeli akciótervet, cselekvési tervet kell kidolgozni az együttműködésről. A nemzeti könyvtári feladatokat valamennyi könyvtárral együtt kell megvalósítani. A könyvtárügy nehéz helyzetben van, de nagy feladatok előtt áll.

Alapfeladatként említette a hungaricumok beszerzését, feltárását, amelyben minden könyvtár részt tud venni. Ugyanígy kulcskérdés a nemzeti bibliográfiában való részvétel, a főös példányokkal való felelős bánásmód, a köteles példányok beszolgáltatása és a feldolgozási munka. Itt említette az országos közös katalógus (MOKKA) és az Országos Dokumentumellátási Rendszer (ODR) egyesítését, amihez a TIOP és a TÁMOP pályázataival nyílik lehetőség. A MOKKA-ODR közös platformján minden könyvtárnak megvan a hozzátennivalója. Szintén közös munkát igényel a régi könyvek és a kéziratok közös nyilvántartása, közös katalogizálása.

Említést tett a HUMANUS adatbázisról, amelyben szintén a 'közös' a kulcsszó, közös adatbázis, egy repertórium, amihez mindenki-

nek bárholonnan lehetősége nyílna bármit hozzátenni. Javaslatként szerepel a tervekben a kisnyomtatványok – plakát, képeslap, aprónyomtatványok, egyesületi kiadványok – területén is az egységes szemléletű feldolgozás.

Mindezek a gondolatok a könyvtárak és a nemzeti könyvtárak közötti együttműködés szükségességét teszik fontossá a könyvtárügy fejlődése szempontjából.

Ezután Fodor Péter, az IKSZ elnöke tartotta meg beszámolóját a szövetség 2008-ban végzett munkájáról. (A beszámoló teljes szövege megtalálható az IKSZ honlapján: www.iksz.shp.hu.)

Fodor Péter úgy kezdte, hogy nem 2008-ról kell kizárólagosan szólni, hanem az évek óta a szövetség és ezáltal a könyvtárak munkáját meghatározó feladatról: a könyvtárak kulturális életet meghatározó szerepéről, segítségnyújtásáról a felhasználók, az olvasók széles rétegei körében.

A TIOP és a TÁMOP pályázati lehetőségei új helyzetbe hozzák a könyvtárakat, szolgáltatásaikat. A szövetség részt vett a szakmát érintő döntések előkészítésében az Oktatási és Kulturális Minisztérium (OKM) Könyvtári Osztályával való együttműködésnek köszönhetően. Ilyen volt a 2013-ig szóló könyvtári stratégia elfogadása, melynek alapja a folyamatos innováció.

A 2008. évre jellemző volt az intézmény-összevonások megindulása, mely néhány esetben már a megyei könyvtárakat is elérte. Kisebb településeken egyre több nagyobb könyvtár jelenik meg szolgáltatással.

Fodor Péter kitért a 2008. évi rendezvényekre, az Internet Fiesta, az Összefogás és a csongrádi konferencia eseményeire. Ezek a programsorozatok sikeresek voltak. Köszönetet mondott a kecskeméti Katona József Könyvtár munkatársainak és *Ramháb Máriának*, akik áldozatos munkájukkal hozzájárultak a rendezvények sikeréhez. Hozzátette, hogy a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) megfelelő biztonsággal teszi lehetővé ezeknek a programoknak a megrendezését. A médiavisszhangról elmondta, hogy az az elv, miszerint mindegy, hogy mit, csak írjanak valamit, ebben az esetben nem mű-

ködik. Meg kell vizsgálni, hogy a helyi médiában, az országos sajtóban és a szakmai lapokban hogyan szerepeltek a könyvtárak, és előre kell gondolkodni, hogy mennyire, mire képesek a könyvtárak. A média-megjelenéshez pénzre és nagyon sok ötletre van szükség.

Nem lehet azonban a 2008. évi munkát értékelni anélkül, hogy ne szóljunk a státustörvény adta feladatokról. Az IKSZ mint szakmai szervezet eljuttatta a Pénzügyminisztériumhoz kérdéseit, melyekre választ vár. Nem mehetünk el mellett sem, hogy az IKSZ taglétszáma nem bővül.

A jövőről szólva Fodor Péter elmondta, hogy az NKA-nál programok finanszírozására tudunk pályázni, a Nemzeti Civil Alapprogram (NCA) pályázatai pedig a működéshez adhatnak támogatást. Az IKSZ tagozatairól pedig elmondta, hogy néhány tagozat szünetelteti tevékenységét.

Végezetül 2008-ról szólva: egészében pozitív a megítélése, és hozzátette, hogy a 2009-es év sem lesz könnyebb.

Ramháb Mária a beszámolóhoz hozzáfűzte, hogy az Internethajó tízéves jubileumi rendezvényén alkalma volt szakmán kívüli körnek beszámolni tevékenységünkről, kiemelve rendezvényeinket, amelyek naprakész dokumentálása, az adatok összegyűjtése ilyen szempontból is igen fontos.

A közgyűlés elfogadta a 2008. évi pénzügyi beszámolót és a felügyelőbizottság 2008. évi beszámolóját.

A közgyűlésen került sor az IKSZ elismerő díjának átadására. *Virágos Márta*, A Könyvtárügyért kitüntetés kuratóriumának elnöke ismertette a kuratórium döntését, mely szerint 2009-ben a díjban *Fonyó Istvánné* és a *csongrádi Csemegi Károly Könyvtár és Információs Központ* részesült. A kitüntetéseket Fodor Péter elnök adta át. ■

*

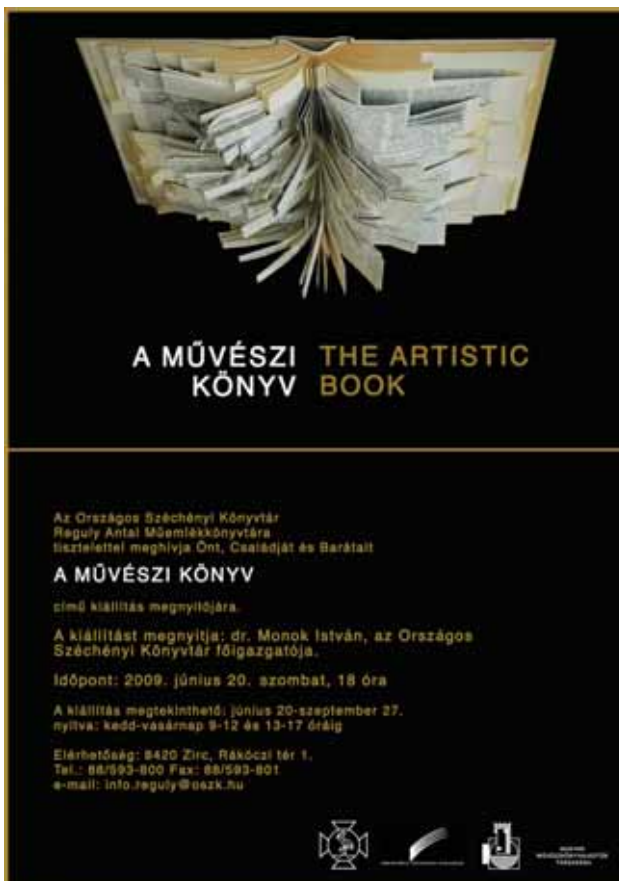
Gratulálunk Fonyó Istvánnénak, a BME-OMIKK főigazgatójának, valamint Horváth-Varga Margitnak, a Csemegi Károly Könyvtár és Információs Központ igazgatójának és minden kedves munkatársának az elismeréshez, és további jó munkát, sok sikert kívánunk nekik! (– a szerk.)

Könyvszagosító

Nálunk az e-bookoknak még híre hamva nincs, de én már előre siránkozom a digitális kütyü által elvesztett „könyvillat” miatt. Nagyon szeretem a könyvek illatát, és most úgy érzem, sosem válnék meg az élménytől, hogy papír formátumban olvassak egy könyvet. Persze nem csak az illat hiánya, de számos érvem lenne a nyomtatott formátum mellett. Biztos engem is elér majd a fejlődés, mert hát az megállíthatatlan, na de hogy dezodoráljak az élmény kedvéért? (via Könyvkolónia)

Ugyanis megjelent egy termék, amely a Smell of Books™, azaz a Könyv Illata elnevezést kapta. Ezzel a légfrissítőnek álcázott könyvszag-pótlóval akarják még teljesebbé tenni az élményt azok számára, akik e-bookot olvasnak. És nem viccel a cég, öt különböző illattal állnak elő. Lesz itt New Book Smell (Új Könyv Illat), Classic Musty Smell (Klasszikus Dohos Illat), amit még megértek, meg talán a Scent of Sensibility (Érzékenység Illata) is megmagyarázható a romantikus könyvekhez, de hogy például a Crunchy Bacon Scent (Ropogós Szalonna Illat) vagy az Eau You Have Cats (Illat Macskásoknak) kinek jutott eszébe, arra kíváncsi lennék. ■

(Forrás: könyvesblog)

A MŰVÉSZI KÖNYV THE ARTISTIC BOOK

Az Országos Széchényi Könyvtár
Reguly Antal Műemlékkönyvtára
Szerteleveltel meghívja Önt, Családját és Barátait

A MŰVÉSZI KÖNYV
című kiállítás megnyitójára.

A kiállítást megnyitja: dr. Monok István, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója.

Időpont: 2009. június 20. szombat, 18 óra

A kiállítás megtekinthető: június 20-szeptember 27.
nyitva: kedd-vasárnap 9-12 és 13-17 óráig

Elérhetőség: 8420 Zirc, Rákóczi tér 1.
Tel.: 88/593-800 Fax: 88/593-801
e-mail: info.reguly@oszk.hu

Száz év a miskolci Ferenczi B. Könyvkereskedésben

• Prókai Margit

A név és a család

A több szálon is híressé vált Ferenczi család alapítója, Baruk (Baruch) Fraenkel (később Ferenczi Bernát) néven került Miskolcra, krakói zsidó családból, ahol 1830-ban született. A szabadságharcban való részvétel után előbb Egerbe, majd Miskolcra került, ahol Mózes nevű bátyja sógoránál alkalmazottként, a Heilprin-féle könyvkereskedésben dolgozott. Ezt a korábbi tulajdonos távozásának köszönhetően sikerült az ötvenes évek első felében társként, majd tulajdonosként megszereznie.

A később több lábra helyezkedő, híressé váló könyvkereskedés már 1859-ben biztató kilátásokat nyújtott a családalapításhoz. Ebben az évben lett Fraenkel felesége a galíciai származású Eibenschütz Róza. Házasságuk első huszonnégy évében tizenhat gyermekük született, de sajnos csak tizenegyet sikerült fölnevelniük, öt kisgyermekük korán elhunyt. A „nevezetessé” vált fiúk közül a legidősebb, Henrik, jogászi és szerkesztői tevékenységével vált ismertté a miskolci közéletben. A két évvel fiatalabb Zsigmond vegyészként a Diósgyőri Papírgyárban is dolgozott. Az 1873-ban született Sándor világhírű pszichiáter lett, édesapját 16 évesen veszítette el, egy évvel később került el Miskolcra tanulmányai miatt.

A negyedik nevezetes utód, Károly, Sándornál négy évvel fiatalabb volt. Az ő nevéhez kapcsolódik az üzlet, az atyai örökség továbbvitele. Az utolsó gyermekként 1883-ban született Zsófia nevéhez kötődik utóljára a könyvkereskedés, de sajnos csak az államosítás, kisajátítás keserű szövegkörnyezetében.

A korabeli magyarosítási törekvésekhez hűen következik be 1879-ben a névváltoztatás, amit a családfő a Magyar Könyvkereskedők Egyletének közlönyében, a Corvinában több ízben közread, kihirdetett („...eddig Fraenkel vezetéknevemet Ferenczire átváltoztattam...”).

A magyarosodás az üzleti nyelvet is érintette, a korabeli könyvkereskedésekkel ellentétben Ferenczi szerint már elődje bevezette a magyar nyelvű könyvelést 1847-ben.

A ház és üzlet

Széchenyi utcai részlet 1930 körül a Ferenczi-üzlettel

A híressé vált Ferenczi-ház földszintjén a könyvkereskedés főutcai portálja látható korabeli képeslapokon, az emeleten a nagy család lakott a Széchenyi utca 13. szám alatti egyemeletes, boltíves ablakos és kapubejárós épületben (korabeli számozás szerint: 73.). 1866-tól éltek és dolgoztak itt, hatodik gyermeküktől kezdve valamennyi itt született (Sándor is). A házat 1957 és 1963 között lebontották. Ma a Pannónia Hotel melletti kettős telken lévő lakóház és üzlete, a Rossmann Drogéria áll a helyén. A szomszédos gyógyszertár és a bankpalota (a Pannónia és a Weidlich épülettömbök) között volt található a könyvkereskedés. 1935-ben, százéves jubileumán is a Felvidék legrégebbi könyvkereskedéseként írnak róla a Literatúra folyóirat március 1-jei számában. Még ekkor is látható a homlokzaton a Ferenczi B. Könyvkereskedése felirat alatt az alapítási évszám apró számokkal: 1835.

Bár Ferenczi tulajdonában csak 1856-tól volt a kereskedés, a jogelődök 1835-ig nyúlnak vissza. Az első alapító Grossmann Ferdinánd, akitől Heilprin csak 1847-ben vette át az üzletet. 1854-ben társult be Ferenczi, és 1856-tól egyedüli tulajdonos.

Heilprin Mihály, a sokoldalú, lángoló tehetség – aki berobbant majd pár év múltán elviharzott a miskolci köz- és kulturális életből – nevéhez néhány év alatt számtalan dolog (könyvkereskedés, nyomda, könyvkiadás, poli-

tikai, alkotói tevékenység) kapcsolódik, utóbbiak miatt kényszerült menekülésre. Jelentőségét az üzletben azonban már csak az időbeli távlatok miatt sem hasonlíthatjuk a Ferencziéhez.

Az üzlet névváltozásai: 1856 és 1879 között: „Fraenkel B. Könyvkereskedése”, 1879 és 1889 között „Ferenczi B. Könyvkereskedése”, 1889 és 1900 között azonos néven az özvegy veszi át az üzletet, 1900 és 1943 között „Ferenczi B. és Utóda” néven Ferenczi Károly a tulajdonos. Az államosításig Ferenczi Zsófia (Erdős Aladárné) a tulajdonos.

Tevékenységek

Az üzlet rendkívül sokoldalú volt, több lábon állt, főtevékenysége a könyvkereskedés és a kölcsönkönyvtár volt. Az újabb magyar szép- és szakirodalmi művek mellett tankönyvek forgalmazásával, szak- és szépirodalmi folyóiratok, divatlapok, bel- és külföldi hírlapok előfizetésével is foglalkozott. Válogatni lehetett a hazai és külföldi zeneirodalom újdonságaiból, gramofonlemezeiből. Fontos volt a vidéki megrendelők kéreéseinek kiszolgálása is.

A kölcsönkönyvtárban 1866-ban még csak négyezer kötet áll rendelkezésre magyar, francia, német és angol nyelvű újdonságokkal, de az 1880-as évek végére a könyvtár már 12 ezer kötetet meghaladó, a legújabb szépirodalmi művekkel bővített olvasmányokat ajánl a „hosszú téli esték-re a művelt városi és vidéki közönségnek”. Az újdonságok jegyzékét bérmentve, a könyveket „jutányos havi olvasódíjak mellett”, egy hónapra eleendő mennyiségben kölcsönözték.

A kereskedelmi tevékenység része a papír, író- és rajzszerek, nyomtatványok forgalmazása

Az üzlet 1930 körül (képeslap-kivágaton)

és a hangjegykereskedés is. Ferencziéknél a tankönyvek mellett a diákok írószerszámaikat is beszerezhatték. Papírkínálatuk között díszes levélpapírok és borítékok mellett a „világhírű, legkitünőbb itatóspapír” is szerepelt.

A vállalkozás része a kiadói tevékenység, amely kezdetben, Fraenkel néven könyvek, később Ferenczi néven képeslapok kiadását jelentette.

A könyvek között számos protestáns teológiai irodalom jelent meg, ezek közül nevezetes Tompa Mihály Papi dolgozatainak 1-2. füzeté, mely egyházi beszédeket tartalmaz, és „Miskolczon, Fraenkel B. Könyvkereskedése tulajdona, 1859” kiadásjelzéssel jelent meg. A szerző által dedikált példány a megyei könyvtár helyismereti gyűjteményében található. Tompa Mihály, a hanvai költő személyesen is jó kapcsolatban volt műveinek kiadójával.

A kereskedés nevezetessé vált az első miskolci képeslapok kiadásával is, a helyi témák között megörökítettek számos korabeli látványosságot a '30-as évekből (lillafüredi vízesés, a Kereskedelmi Kamara épülete Miskolcon, a Vásárcsarnok, az Erzsébet tér, a Deák Ferencz-szobor, Tapolcza fürdő, tórészlet).

A könyvmai tevékenység sokoldalú szolgáltatásokkal állt rendelkezésre: angol írott betűkkel készült névjegyeket árultak a „legfinomabb elegans kömetszetben”, nyomtatványokat, értesítőket, térképeket, vignetteket, számlákat meg-

Egy Ferenczi-hirdetés a Borsod-Miskolczi Értesítő 1888-i évfolyamából

rendelésre készítettek, gazdasági üzleti könyveket, könyvviteli naptárakat is forgalmaztak.

Az üzlet kezdettől fogva népszerű és anyagilag is sikeres volt, ezt bizonyítja, hogy több városban nyitottak fióküzletet Ferenczi B. néven (1861: Ungvár, 1877: Nyíregyháza, Losonc, Rimaszombat). A Borsod-Miskolci Értesítő 1887. október 20-ai számában a 196 legtöbb adót fizető Borsod megyei névjegyzékében Ferenczi Bernát a 110. helyen, Soltész Nagy Kálmánt megelőzve szerepel.

Ferenczi Bernát 1889 novemberének végén, néhány napos betegség után, 59 éves korában hirtelen hunyt el. Az özvegy 1889. december 1-jén a Borsod-Miskolci Értesítőben közöl nyilvános köszönetet a részvét megnyilvánulásaiért. 1921-es halálakor kerül férje mellé az Avasi zsidótemetőbe.

Ferenczi Károlyt 1944-ben a miskolci gettóból deportálták, ahonnan nem tért vissza. A könyvkereskedést államosították. A százéves múlt nyomait, a ház képeit szerencsére a dokumentumok és képeslapok a könyvtárakban, levéltárakban és múzeumokban mindörökre őrzik.

Az idézetek korabeli hirdetésekben valók.

Források:

Dobrossy István: Ferenczi „könyv” s műkereskedése”. In: Miskolc írásban és képekben 1.

Eszenyi Miklós: A Heilprin–Ferenczi-féle könyvkereskedésről. In: Műút 2007/3., és Eszenyi M.: Ferenczi B. és Utóda, Egy könyvkereskedés és története. In: HOM évkönyv, XXXII.

Kapusi Krisztián: Lélek a térben (Miskolc város Ferenczi-topográfiája). In: Műút, 2007/2.; és Kapusi K.: „Róza Mama”, Ferenczi Sándor édesanyjáról. In: Talassa 2008/3.

Tóvári Judit: Az elit Miskolc város társadalmában (1872–1917). In: www.ektf.hu/~tovarij/ker.html,

Varga-Neubauer István: Adalékok Ferenczi Sándor családjának történetéhez. In: Thalassa, 1999/1.)

Könyvtárostánárok nyári akadémiaja

Sok szeretettel várunk minden érdeklődőt a KTE XII. Nyári Akadémiájára!

Program és jelentkezési lapok a Könyvtárostánárok Egyesületének honlapjáról érhetők el: <http://www.ktep.hu>

Téma: Iskolai könyvtár és tehetséggondozás, esélyteremtés multikulturális környezetben

Helyszín: Gandhi Gimnázium, Pécs

Időpont: 2009. június 30–2009. július 3.

A Francke Alapítvány történetét bemutató kiállítás az Országos Széchényi Könyvtárban

A luteránus teológus, pietista és pedagógus, *August Hermann Francke* (1663-1727) szegények és árvák számára alapított intézményt Halle kapui előtt 1698-ban, melynek reformeszméi egész Európában, valamint Észak-Amerikában és Dél-Indiában is ismertté váltak. A *Francke Alapítvány* mára ismét európai szintű intézménnyé vált. Az alapítvány Kelet-Németország egyik legkiemelkedőbb, példászerű kulturális központja, amelyet felterjesztettek az UNESCO Világemlékezet Listájára is. Három óvoda, négy iskola és a hallei egyetem különböző intézetei találhatóak a Francke Alapítvány mai területén. A Történelmi Árvaház épületében kulturális központ működik, ahol évente harminc kiállítást, valamint számos gyermekeknek szóló eseményt rendeznek. Az 1728-ban létrehozott könyvtár, a barokk művészeti és természettudományi bemutatóterem, valamint a levéltár az összes tudományterület számára fontos forrásokat őriz, melyeket az August Hermann Francke Kutatóközpontban számos projekt keretében tárnak fel és tanulmányoznak.

A XVIII. századi hallei-magyar kapcsolatok 2000-ben az Országos Széchényi Könyvtár és a Francke Alapítvány között megkötött együttműködési szerződés aláírásával újraéledtek. Azóta folyamatosan tárják fel a Francke Alapítvány könyvtári és levéltári gyűjteményeiben őrzött hungarika dokumentumokat. Az alapítvány történetét és munkáját ismertető vándorkiállítás megnyitóján bemutatták a *Pásztai László és Verók Attila* által összeállított *Die Hungarica Sammlung der Frankeschen Stiftungen zu Halle. Historische Karten und Ansichten* című kötetet, mely a hallei gyűjteményben található hungarika térképanyagot dolgozza fel.

A vándorkiállítás 21 tabló segítségével ad betekintést a Francke Alapítvány történetébe és jelenlegi munkájába.

A kiállítás 2009. július 11-éig megtekinthető keddtől szombatig 10-től 18 óráig, vasárnap és hétfőn zárva.

Iskolai könyvtárosok írják

Tanulmányút könyvtárostanároknak – Szegedre

❖ Hock Zsuzsanna

A Fővárosi Könyvtárostánárok Műhelye vezetőjeként immár harmadik esztendeje szervezek év vége előtt tanulmányutat. Meggyőződésem, hogy a jó gyakorlatért nem kell feltétlenül határon kívülre utaznunk, sőt, akár egy nap alatt is sok hasznosat láthatunk. Székesfehérvár, Hatvan után ezzel a gondolattal láttam neki szegedi tanulmányutunk szervezésének. Tudtam, hogy Szeged bővelkedik számunkra szakmai „csemegékben” (is).

Sáráné Lukácsy Sarolta, Papp Éva és Csüllögné Bogyó Katalin neve mindannyiunk számára ismerősen cseng. Írásaikat, könyvtárakat – képekről – ismertük már. Ezért is örültünk a meghívásnak.

A tanulmányút során betekintést nyerhettünk a Juhász Gyula Főiskola Gyakorlóiskolájának mindennapjaiba. Könyvtárában találkoztunk szegedi könyvtárostánár kollégáinkkal. Szép és példaértékű együttműködésük és lelkesedésük eredménye a hagyományos közös könyvtárhasználati vetélkedő. Jóleső érzéssel töltött el minket, hogy hasonló az örömeik és a gondjaik. Jó volt erről közösen szót váltani, egymástól új erőre kapni.

A Somogyi Károly Városi és Megyei Könyvtár nyüzsgő, olvasótól (diáktól a nyugdíjasig) teli épületében *Palánkainé Sebők Zsuzsanna* igazgató fogadott minket. Munkájukról, terveikről, az iskolák és a könyvtár kapcsolatáról beszélt nekünk. Jó volt hallani, milyen energikus elképzelések és tevékenységek kötik egybe az iskolai könyvtárat a Somogyi-könyvtárral.

Hazafelé a szakmai tanulságokat közösen is átbeszéltük, feltöltöttünk lelkesedéssel, a szegedi jó példákkal. Egymáshoz is kicsit közelebb kerültünk. S már terveztük is a további lehetőségeket, úti célokat, hiszen abban mindannyian egyetértettünk: érdemes a hazai szakmai értékeket megismerni.

Házigazdáinknak köszönjük a vendéglátást, s várjuk őket Budapesten!

Szakmai kirándulás Szegeden 2009. május 15-én

❖ H. Gruber Éva

Szeged híres város, mint tudjuk, de az meglepetés volt, hogy milyen könnyen és kényelmesen megközelíthető akár a Hírös, akár a Tiszavirág vagy a Feszty stb. IC-vel, hogy óránként megy és jön a gyorsvonat Szeged és Budapest között.

Kellemes utazás után értünk Szegedre, s az álmástól egy kényelmes sétával értük el úti célunkat, a Juhász Gyula Főiskola Gyakorló Általános Iskoláját. Az iskola a Boldogasszony sugárúton található, egy gyönyörű, 1929-ben épült s nemrégiben felújított, neobarokk épületben. Fő díszje a sugárút névadója, a Boldogasszony szobor. Benne 3332-es ajtószámmal (ezt azért jegyzem meg, hogy az iskola mérete elképzelhető legyen) nyílik a könyvtár. Remek helyet kapott, amivel kitűnően működik.

Előteréből nyílik a külön kölcsönzőtér és az olvasóterem, így zavartalanul lehet foglalkozást tartani az olvasóban, miközben a kölcsönzőtér önállósága is megmarad. Az olvasás, a foglalkoztatás jól megszervezett, az iskolában délutáni tanítás is van művészeti tagozaton, valamint remekül kialakított kooperatív kapcsolatban vannak a napközis csoportokkal.

Külön bájta ad az olvasóteremnek az ablakoson található romantikus köerkély, ahogy a könyvtárosok hívják, „a Júlia erkély”. A könyvszekrényt a gyerekek madarak és fák napjára készített rajzai díszítették.

A szünetben otthonosan mozgó kis csapat száguldott be és kapta elő kedvenc könyveit és memóriakártyáit. A vendéglátás is kellemes volt, finom süti és kávé várta a társaságot, és nem utolsósorban csillogó szemű könyvtárosok, *Csüllögné Bogyó Katalin* és *Bekesné Kovács Jusztina*, akik nagy szeretettel és szakmai felkészültséggel fogadtak minket és mutatták be munkájukat.

Innen további rövid és immár idegenvezetéssel gazdagított sétával mentünk át a Dóm téren álló Somogyi-könyvtárba. Kísérőnk *Papp Éva*, a szegedi Széchenyi István Gimnázium könyvtá-

rosa lett, igazi lokálpatrióta és szakavatott idegenvezető. Nagy élmény volt a nevezetességekhez fűződő érdekes, regényes vagy humoros történeteket hallgatni, melyeknek jó része az úti-könyvekben bíz nem olvasható.

Somogyi-könyvtár

A Somogyi-könyvtárban az egyik fiatal főmunkatárs, *Oros Sándor* olvasószolgálati osztályvezető-helyettes már várt ránk, s körbevitt a nagyon izgalmasan és jól

szervezetten működő, szép könyvtárban, amelyben harmonikusan megfér egymás mellett a múlt és a jelen. Az igazgatónő, *Palánkainé Sebők Zsuzsanna* is fogadott minket, igen szívélyesen. Mindketten szakmai hozzáértésükről és remek menedzseri munkáról tettek tanúságot. A könyvtárban pezseg a kulturális élet. Kiállítás, gyermekfoglalkozás és adótanácsadás is volt épp egy időben ottlétünkkor.

Mindkét könyvtárlátogatás világossá tette, hogy a könyvtár ma már nem csak olvasóhely, hanem kulturális műhely is, az iskola, a város életének élő, szerves része. Ez mindenképp követendő példa valamennyi iskolai és közkönyvtár részére.

A szakmai látogatások után kellemes városnézés következett remek idegenvezetőnkkel, csodákat és csodás történeteket mutatva be, fűszerezve nemzetünk nagyjaival, akik igencsak jelentős számban kötődnek a városhoz. Szeged hálás nekik, rég láttam ennyi méltóságteljes emlékszobrot, nagyszerű szobrászoktól, nagyszerű emberekről.

Kellemesen elfáradva jutottunk el Szeged leg híresebb halászcárdájába, s a Tisza partján megkoronáztuk kirándulásunkat piros bográcsban talált szegedi halászlével.

A Hírös IC-vel utaztunk haza, a nap egész idő alatt sütött ránk, szóval igazi ragyogó napunk volt. Reméljük hamarosan követi valami hasonlóan nagyszerű, például Egerben vagy Nagykőrösön, Arany városában...

Római vakáció(m) III. Egy könyvtáros (netes) kalandjai Rómában

↔ **Balogh Mihály**

A *Könyvtári Levelező/lap* két előző számában bemutattam a Római Magyar Akadémia könyvtárát. Előbb azt, ahogyan az intézmény igazgatója látja, értékeli a könyvtár sajátos szerepét, utóbb pedig azt, ahogyan a könyvtáros látja a saját munkáját, a könyvtár minden napjait. Ideje immár, hogy bevalljam, mit kerestem én arrafelé egyáltalán.

1992 nyarán, ötvenegy évesen jutottam el először álmaim városába. Meglátni és megszeretni... – hadd ne folytassam! Azóta csaknem minden évben visszatértem, hogy megkeressem a Trevi kútba bedobott obulusom. Ha azt nem is, sok más, új csodát mindig találtam. Ám az utóbbi években azt vettem észre, hogy Rómába mennem inkább munka már, mint kalandos utazás. Újabban kisebb-nagyobb csoportokat, barátokat, munkatársakat, ismerősöket és tanítványokat segíték hozzá az első római élményhez. És hát négy-öt nap alatt hová jut el az ember? Forum és Colosseum, Navona és Fiori, Trevi és Spagna, Pantheon és San Pietro... – vagyis mindig csak ugyanoda. Ez ellen lázadtam föl tavaly októberben, amikor megtudtam, hogy a Szent István Zárandozházban, rendszeres római lakhelyemen, jelentős árengedményt kínálnak az év első két hónapjára. Amint hazaértem, elkezdtem szervezni a saját, egyszemélyes utam, a Nagy Kalandot. És eljött 2009 februárja: egy hónap Rómában, a saját (élet)ritmusomban, s megint, mint régebben, a saját programom szerint.

*

Az aktuális munkáimat is magammal vittem meg újakat is találtam hozzájuk Rómában. Cipeltem a laptopom, hiszen esedékes volt a *Könyv és Nevelés* 2009/1-es számának szerkesztése. A lányaimnak azt ígértem, hogy Rómában megírom csodálatos nagyanyám csodálatos életét, akiről annyit meséltem nekik, de akit ők nem ismerhettek, mert jó húsz évvel az érkezésük előtt elment közülünk. Ha mindeh-

hez hozzáveszem, hogy elhatároztam: szokásomtól eltérően naplót vezetek római élményeimről meg dolgoznom kellett a Római Akadémia könyvtáráról írott cikkeken is, beláthatja a kedves olvasó, hogy római életem estétől reggeli tartó „szobafogságai” sem teltek merő unalomban.

Munkás szándékomnak akadt egy gyöngye pontja is. Tudtam, hogy a Szent István Zarándokházat működtető kedves Kalocsai Iskolanővérek olcsó és csöndes, nyugodt hajlékot biztosítanak a megfáradt vendégnek, de kényelmi szolgáltatásokat nem kínálnak, így például internethasználati lehetőség sincs a Santo Stefanóban. Nekem pedig kell az e-mail, így már idehaza gyűjtöttem a noteszomba a római internetpontok címeit. Netes (és nem netes) élményeim a továbbiakban leginkább „kedves naplóm” lapjaiból idézem föl.

*

Még előtte vagyok az akadémia könyvtárának, amikor az első „sétálás” délutánomon rábukkanok az egyik netpontra, a Corso Vittorio Emmanuelén. Bemegyek, tájékozodom: negyed óra 1,90, fél óra 2,90 – már persze euróban. Rendelnék negyed órát, de ifjú hölgy *carta identitát*, személyazonosító igazolványt kér cserébe. Az útlevelem a Santo Stefano recepcióján, adom hát az otthoni lakcímkártyát, ami valamivel korábban a pénzváltáshoz is jó volt. De itt nem jó. Fényképes kell! Adom a presscardomat, az fényképes. Az nem jó, mert *no identifica*, nem azonosít. Mondom: a kettő együtt nem működik? Ifjú hölgy: *No!*. Mert? Mert *antiterrorismo* van! – kapom a választ. Mondom erre, kissé már lila fejjel: *Il giornalista non e terrorista*, az újságíró tán csak nem terrorista! *Scusi...* – szól ki az ifjú hölgy a plexi lap mögül, még mosolyog is kicsinykét, látszik, hogy tényleg sajnál, de hajthatatlan. Több mint gyanús külsejű srác ül az egyik gépnél. A szóváltásra visszafordul, végigmér, sandán vigyorog. Kedvem volna lehervasztani a képét, de nem igazán jók a lapjaim hozzá...

Másnap útlevéllal térek vissza, és pillanatokon belül fél órára enyém az egyik gép. Elolvasom a leveleimet, írok néhány gyors választ, küldök két cikket az OPKM-be (*Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum – a szerk.*), megnézem az otthoni időjárást és a sporthíreket, s már le is csengett az időm. Két nappal

később, talán száz méterre ettől, a Via Arenulán találok egy másik helyet. Itt fél óra csak két euró. Naná, hogy átköltözöm ide!

*

Hétfőn délben a Via Lungarán, a Trastevere szélén véletlenül belebotlom a Nők Nemzetközi Házába, az udvarán egy kicsi, de pimaszul olcsó bioétterembe. Nemcsak olcsó, hanem házas is: maga a hamisítatlan *cucina romana*, a római konyha, amilyenek hazánkfia, Lénard Sándor hajdan megírta. Ezután szinte minden római napomon ott ebédelek. (Vasárnap sajnos zárva!) Az első ebédem után a kijáraton át egy kis zsákutcába jutok. Balra, a Tevere partján húzódik a Lungara, jobbra a Gianicolese domboldalának futva ér véget az utca. Elsétálok egy fölzászlózott kis épületig. A házon tábla, a fölirat szerint ez a Történelmi Emlékezet Háza. Bemegyek, a recepció pult mögött egy fiatalember meg egy ifjú hölgy fogad. Láttam a kiírást, hogy itt könyvtár is van, merre találok? – kérdezem. Kedvesen mondják, mutatják, de a könyvtáros ebédel, addig talán nézzem meg a kiállítást az emeleten. Egy kis terem az egész, arról szól, hogy milyen sok olasz kivándorolt Amerikába. 1876 és 1976 között egyébként egészen pontosan 5 691 400

olasz kereste a boldogulást az Újvilágban! Döbbenetes szám, de a sztori ismerős. („Kitántorgott Amerikába / Másfélmillió emberünk...”)

Lemegek újra, de még várnom kell. Lapozgatom az egyik sportújságot, csupa foci és csupa olasz. Amikor megint kilépek az előtérbe, a fiú éppen beleharap oldalról a társa vállába. A lány meglát, megdermed, erre a fiú is észrevesz. Igazi színészi talentum, lazán próbálja „odébb terelni” a figyelmem. Sokkal fáradtabb vagyok, mint amilyen irigy: egyszerűen nem reagálok, nem látok semmit...

Közben megjön, akire vártam. A jó negyvenes hölgy „tipica”, mifelénk is gyakori könyvtári bentlakó. (Itt se a Gucci divatszalonhoz mérik a könyvtárosi fizetést...) A szigorba hajló, regulázó tónusú határozottság is ismerős otthonról. Nem, ingyen nem lehet! Hiába vagyok én *bibliotecario ungherese*, kell egy jelképes összeget fizetnem. Ha veszek öt euróért egy könyvtári kártyát, akkor egész Róma ötven könyvtárát ingyen használhatom egy éven át. Mondom, sajnálom, nekem ez azért nem „simbolico”, meg hát hol az az egy év... Elköszönök, de mire az ajtóig érek, kiszámolom, hogy még így is megéri, ha az internetpontok árához viszonyítom.

Az adminisztráció is magyaros: mindenféle címek és útlevekszámok meg egyéb adatok kellene, de az anyám neve nem. Ezt szinte el se hiszem! Majdnem megkérdem, hogy biztosan nem? Mert szívesen bediktálom... Végül a hölgy kinyomtat egy tikkett, ráragasztja egy kártyára, a kártyát beleteszi egy csinos kis tokba, és beindít nekem egy gépet. Két órán át ülök egy gép mellett, elintézem a leveleimet, küldöm a szerkesztett cikkeket, iwiwezek, szkájplok, olvasom a hazai aktualitásokat.

*

Este a szobámban tanulmányozom a kártyát, a tokot meg a kis térképet, amit beiratkozáskor kaptam. A tok „arculata” szellemes, egy farmernadrág zsebét fotózták rá, a zsebből félig kilóg egy éppen olyan könyvtári kártya, mint az enyém. A szlogen a tokon: „A bibliocarddal a zsebedben hordod a római könyvtárakat.” Még egy tömör szolgáltatásismertetőt is „elbír” ez a kis tartó: könyvtárközi kölcsönzés, online könyvtári szolgáltatások, internethasználat, árengedmény(!) színházakban,

mozikban és sok más helyen. A kihajtható, színes térkép a *Bibliocitta* címet és a *Mappa delle biblioteche di Roma* (Róma könyvtárainak térképe) alcímet viseli. A szöveges részből kiderül, hogy ötven római könyvtár szolgáltatási egyesüléséről van szó: a huszonhét közkönyvtár mellett szerepel benne kilenc többfunkciós és „speciális” könyvtári központ. Olyanok, mint például a központi gyermekkönyvtár, vagy a *Biblioteca Europea*, amely maga is egyfajta egyesülés: más országok követségeinek és kulturális intézeteinek – köztük az *Accademia di Ungheria*-nak(!) – a könyvtárait fogja össze.

Szerepel az egyesülésben hét iskolai könyvtár is. A rövid leírás szerint ezek a könyvtári internetpontok a városi nyilvános könyvtári rendszer és az iskolai könyvtári rendszer együttműködésének „szülőit”. Néhány olyan római középiskola vállalta a könyvtára nyilvánosságát, s vált ezáltal kettős feladatkörű gyűjteménnyé, amelynek a közelében nincs egyéb nyilvános könyvtár. A maradék hét könyvtár Lazio tartomány nyilvános könyvtári rendszerének része. Ezek leginkább a város peremvidékén található, és több mint tíz éve stratégiai együttműködési megállapodást kötöttek a városi könyvtári rendszerrel, így kerültek ebbe a *Bibliocitta* ellátó-szolgáltató rendszerbe.

*

Úgy tűnik, renitens könyvtárhasználó ez a magyar kolléga a főnökasszony szemében, mert a későbbi látogatásaimkor hol ezért, hol azért int meg. A szkájpólást még csak megértem, tényleg hangosabb voltam kissé (bár üres az olvasószoba!), de amikor egyik nap azért szól rám, hogy nem lehet ám ide-oda ugrálni meg válogatni a gépek között, azt kissé zokon veszem. *Si, si!* – mondom azért, jogkövető magatartásom szándékát mutatván, majd néhány perc múlva enyhén kaján képpel jelzem, hogy lefagyott a gépem, nem indul a net. Visszajön, egy könnyed mozdulattal újraindítja, azaz indítaná – ha menne. Ismét, lassan pirosodik, végül hívja az informatikus fiút, aki egyből, sikerrel indít. Közben a kollegina szemrehányóan (és persze hosszan, pergő nyelvvel, számomra követhetetlenül) magyarázza nekem, hogy a sok vírus... Mintha én telepítettem volna őket! Pedig ennél a gépnél most ülök először. De aztán mégsem kezdek bele olaszul,

nem biztos, hogy elsőre sikerülne kristálytisztán előadni a védőbeszédem.

*

Nem csak a főnökasszonyt haragítom magamra. Egy délután középiskolásnak tűnő diákcsoport nyomul be az olvasóba, vannak vagy tizenöten, két szigorú nézésű tanárnő kíséretében érkeznek. Szakmai szemmel pillanatok alatt fölmérem, könyvtárbemutató óra lesz itt rögvest. És valóban: az én könyvtárosom szinte szárnyakat kap, amint lelkesen magyarázza a gyerekeknek az internetet. (Amit persze ők alighanem jobban tudnak, na de itt az OPAC, meg az elektronikus katalógus...) A látvány elvarázsol, gyorsan előkapom a gépem, és kérdelem a tanárnőket: *E possibile un foto facciare?* Rutinból bólintanak, én meg rutinból villantok. A szemem sarkából érzékelem közben, hogy sebtiben tanakodnak valamiről, és már perdül is elém az egyik: *No, no possibile*, nem szabad, *questi sono ragazzi*, gyerekek ők még, különben is, mire nekem ezek a képek? Mutatom az újságíró igazolványom, meg hogy magyar könyvtáros szaklap, de már ekkor mindegy. *No! Értsem meg! No!!!* – szól most már a szigorú verdikt. Megértem, elteszem a gépet, és befelé azon derülök: nem jutott eszükbe a kedves professzorassáknak, hogy töröltessék velem azt az egy-két fölvetelt...

Mit ad isten, ebéd után kávézom az étteremben, amikor meglátom, hogy ott ül a két tanárnő is. Észrevesznek, mosolyogva rám köszön az én „kiosztóm”, majd odalép, és szelíd hangon mondja, hogy *purtroppo*, sajnós, meg hogy *scusi*, de kiskorúak, és hát a személyiségi jog, szóval a *regola*, a törvény, a *Ministerio* ügye... Mondom, hát igen, a *regola*, így van ez nálunk is. Ettől végképp, megnyugszanak, a Szent Regola nevében búcsúznak egymástól. A kép meg ott marad a gépben, pedig itt volna a helye, a *Levelező/lapban*. De hát a *regola* az *regola*...

*

Az utolsó szombatomon gyalog sétálok ebédelni, végig a Lungarán. A könyvtár ma zárva lesz, át kellene ballagni a túlsó partra, be az

Arenulára, ha netezni akarok. De az utca elején, közel a Vatikánhoz, egyszer csak kiszúrok egy kis internetpontot. Ebéd után visszajövök. Fiatal arab férfi a főnök, bazár is van itt, mindenféle portékával. Mondom, mit akarok, mire annyit felel: *Due!* Nem értem, hogy mi a kettő, mire ő: *Macchina seconda!* Ja, a kettes gép? Bólint. Igazolvány? – kérdelem, de csak csóválja a fejét. *Pagare?* Fizetni a végén. Vagyis semmi útlevelem meg ilyesmi, viszont fél óra mindössze 1 euró. És én ezt a helyet csak most találom meg! Milyen jól jött volna az elején!

*

Utolsó római napomon kijövök a könyvtárból, ballagok föl a Gianicolesére, a kanyargós Via Garibaldin. A forgalom közepes, csak időnként villan el mellettem egy-egy kocsi – mintha most szabadultak volna a Hungaroringről. Egy éles kanyarban széles molinó van a köfalra feszítve, rajta egy fiatal, baseballsapkás srác fotója, a kép mellett a laikonikus, mégis sokat mondó felirat: *Ciao Cesare*. Szegény Cesare, ebben a kanyarban végezte... Biztosan robogóval... – morfondírozok, majd belépek gyorsan az út közepére, egy jó fotó reményében. Abban a pillanatban bevágódik a kanyarba egy kocsi. Egy ütemmel gyorsabban sikerül hátraugranom, mint neki odaérnie! Hû, ez meleg volt! Kis hija, hogy holnaptól én is ott mosolyogjak egy másik molinón, Cesare mellett: *Ciao Michéle*.

Akkor aztán mit kezdenék az egy évre jó könyvtári kártyámmal?

Művelődéspolitikai a reformkori Erdélyben

↔ Mezey László Miklós

A magyar történelem csekély számú ígéretes fölívelést mutató korszakai között az első hely valószínűleg a XIX. század második negyedére esett reformkort illeti meg. A nagyszerű évtizedek a történelmi földolgozottság szempontjából is élen járnak; azt hihetnénk, csaknem mindent tudunk az 1825 és 1848 közötti esztendőkről. Az alapos ismeretek kialakításához, elmélyítéséhez – mások mellett – Bényei Miklós is nagymértékben hozzájárult: három kötetben dolgozta föl a reformkori magyar országgyűlések művelődési törekvéseit (*Reformkori országgyűlések színházi vitái, 1825–1848*, 1985; *Oktatáspolitikai törekvések a reformkori országgyűléseken*, 1994; *A nemzeti és a polgári kultúra felé. Tanulmányok a reformkori magyar művelődés történetéről*, 1998). Talán éppen azért, mert oly sokat foglalkozott a reformkor művelődéspolitikájával, érezhette úgy, hogy a honi történelmi érdeklődés mintha mellőzte volna a testvérhaza, Erdély reformkori művelődési törekvéseinek vizsgálatát. Így született meg új, *Művelődési törekvések az erdélyi reformországgyűléseken 1834–1848* című könyve, a téma és a korszak monografikus igényű földolgozása.

Erdélyben a reformkor az 1830-as évektől számítódik, és a másfél évtized alatt öt országgyűlést jegyeztek föl a krónikák. Az első 1834 júniusától 1835 februárjáig, a második 1837 áprilisától 1838 márciusáig, a harmadik 1841 novemberétől 1843 februárjáig, a negyedik 1846 szeptemberétől 1847 novemberéig, és az utolsó 1848 márciusától júliusáig tartott. Bényei Miklós azonban nem a diéták időrendjében haladva tárgyalja az ott fölvetett művelődéspolitikai kérdéseket, hanem a művelődés meghatározó területei szerint tekinti át, mit végzett abban egy-egy országgyűlés.

Tudott, hogy a XIX. század meghatározó európai tendenciája a polgári átalakulás és a nemzeti egység kialakulása volt. Erdélyben – a

nemzetiségi és a felekezeti megosztottság miatt – ez némi késéssel és talán több ellentmondással, nehézséggel ment végbe. E tájon szívósabbak voltak a feudális gyökerek, erőteljesebb a bécsi udvar ellenállása és meghatározóbbak a nemzetiségi ellentétek, mint Magyarországon. Ugyanakkor Erdély társadalmában is jelen voltak a reformkor indukáló tényezői, mint a felvilágosodás hatása, a nemzeti gondolat felhajtó ereje, illetve a nyugat-európai és észak-amerikai példák ismerete és követése. E tényezők talaján született meg a polgári értelmiség, a reformista politikusok és a szabadelvű arisztokrácia összefogása; legjobbjaik között találjuk Wesselényi Miklóst, Kemény Zsigmondot, Zeyk Józsefet, Bölöni Farkas Sándort, Szentkirályi Zsigmondot, Kemény Dénest, Pálffy Józsefet vagy a szász Georg Paul Bindert.

A nemzeti és felekezeti tényezők megosztó hatásán való fölülelemkedés – vagyis a feudális rendet lebontó polgárosodás, illetve a nemzeti egyenjogúságot formáló érdekegyesítés – volt az erdélyi reformországgyűlések legfontosabb célja. Ebből következően e diéták művelődéspolitikai vitáit négy törekvés határozta meg: az egyéni szabadságjogok kiterjesztése, a művelődési intézményrendszer ki- és átalakítása, a tudati és műveltségi színvonal emelése, valamint a korszerű kultúra megteremtése.

Bényei Miklós összetett – társadalmi, nemzetiségi, felekezeti, kulturális sokszínűséget és ellentmondásosságot mutató – kontextusban tárgyalja az öt erdélyi reformországgyűlés művelődési törekvéseit. Kötete első fejezetében röviden ismerteti az erdélyi fejedelemség államszervezetét, az országgyűlések összetételét, belső intézményeit, a tanácskozások menetét és ügyrendjét, a diétákon keletkezett dokumentumok típusait – vagyis a mai történész legkövetlenebb forrásait – és a bizottságok működését. Monográfiája második fejezetében áttekinti a korabeli Erdély műveltségi viszonyait, iskolahálózatát, tudományos élete sajátosságait, a művészetek állapotát, a könyvkiadás és a sajtó viszonyait, a cenzúra hatását és a korszak értelmiségének jellegadó vonásait. Összegzőn azt állapítja meg, hogy a reformkor elején, az 1830-as években az erdélyi művelődés –

a magyarországgal való összevetésben – némi képp lemaradott volt. A társadalmi és kulturális megosztottság nyomta rá a bélyegét; színvonala egyenetlen, teljesítménye esetleges volt. A harmadik nagy fejezet a meglévő intézményrendszer veszi számba: az egyházi iskolairányítástól megkezdve a kolozsvári cenzúra hivatali tevékenységének leírásáig. A főnálló helyzet alapos áttekintése után, lényegében a negyedik fejezettől kezdve tér rá a szerző a korszak diétái vitáinak, verbális küzdelmeinek tüzetes bemutatására; jelesül arra, milyen tárgykörökben voltak főlshóállások az öt országgyűlésben. Bényei Miklós kiemeli a magyar tannyelv és a magyar nyelvoktatás kérdését, a tanszabadságért folyó küzdelem mozzanatait, a népoktatás fejlesztésének törekvéseit, az oktatás új formáinak és intézményeinek, illetve intézménytípusainak létrehozását célzó vitákat. Leírja, milyen főlshóállások, javaslatok hangzottak el az iskolatípusok (népiskolák, tanítóképzők, óvodák, leánynevelők) tárgyában, hogyan érveltek új intézmények (tudományegyetem, reáliskolák, politechnikum, mezőgazdasági szakoktatás) alapítása mellett; milyen tárgyalások folytak az oktatásügy autonómiájának kialakítása (például a románok iskolai gondjai vagy a református felekezeti oktatás önrendelkezése) ügyében. Úgyszintén bő terjedelemben taglalja az új típusú közművelődési intézmények (mint erdélyi múzeum, tudományos akadémia, honismereti egyesület) alapítására tett javaslatokat. Külön fejezetben szól a kolozsvári magyar színjátszás támogatásának, fejlesztésének problémáiról és a sajtóval kapcsolatos követelésekről, a sajtószabadság igényéről.

A diétákon született javaslatok, tervezetek, feliratok két teendő köré csoportosíthatók: a magyar, székely és szász nemzeti intézményrendszer fejlesztése, bővítése, illetve a korszerű polgári törekvéseket szolgáló műveltségi tartalmak kidolgozása köré. E vitakérdésekben való állásfoglalásokban pontosan leképeződött az országgyűlésen részt vevők politikai megosztottsága. Egyfelől jelen voltak a Habsburg-hű, aulikus konzervatívok, akik a rendi viszonyok fönntartásában voltak érdekeltek, másfelől ott voltak a szabadelvű főurak, követek, a polgári haladás szószólói (mint Wesselényi Miklós, Teleki László, Bethlen János, Kemény Dénes, Kálnoki Dénes).

Bár Bényei Miklós a kiválasztott tárgyalási témák, azaz művelődési területek szerint vizsgálódik, így taglalja az öt országgyűlésen fólvetett javaslatokat, azért kirajzolódnak az események időrendi sajátosságai is. Az első két országgyűlésen még a sérelmi politika dominált, a nemzeti önrendelkezés és a hajdani jogok helyreállítása volt a cél (pl. a külföldi egyetemek látogatási tilalmának főloldása, sajtójogok kivívása), de már főlbukkantak bizonyos polgári célok is (mint az oktatás szekularizálása). Fordulatot az 1842/43-as diéta jelentett, amikor a küldöttek előtt világossá vált, hogy a jogtalanságok főlpanaszolása helyett sokkal célravezetőbb az előrelépés módozatain gondolkodni. A szabadelvű reformellenzék határozott programmal lépett fől, és számos javaslatához többséget is szerzett. Kirajzolódott egy átfogó művelődési struktúra: a magyar nyelv iskolai tanításától az országos erdélyi múzeum alapításán át az új szak- és felsőoktatási intézmények megteremtéséig – ami már a tanulás polgári jogaiért való kiállást jelentette, és mindezeket betetőzte a sajtószabadság követelménye.

Az 1846/47-es országgyűlésen – ahol ismét a kormánypárt volt többségben – a művelődésügy kevésbé kapott hangot.

Az erdélyi reformországgyűlések keserű végeredménye az, hogy a számos fólterjesztés, javaslat közül egy sem valósulhatott meg. Némi lyik – törvényjavaslat formájában – eljutott a bécsi udvarig, ám az uralkodó egyet sem szentesített. A reformpolitika voltaképpen kudarcot szenvedett Erdélyben, ám a diéták művelődéspolitikai törekvései mégsem voltak hatástalanok. Tisztázó vitákban, hírlapi cikkekben, röpiratokban, könyvekben, értelmiségi körök vitáiban testesültek meg (ezek között a legismertebb Wesselényi Miklós *Balítéletekről* című, 1833-ban megjelent munkája). Ez volt az, ami maradandó hatásnak, értéknek mondható. Olyan szellemi főlpezsdülés, együttes gondolkodás kezdődött meg az 1830-as, 1840-es években, amely lerakta Erdélyben is a modern műveltség eszmei és társadalmi alapjait, illetve kialakult és kiterbélyesedett a modern műveltség iránt érdeklődők rétege. „*A magyar és székely rendek, értelmiségiek megalkották a nemzeti művelődés polgári tartalommal telített modelljét is, kijelölték azoknak a kulturális intézményeknek a körét, kereteit, amelyek az új-*

fajta kultúra hordozói, megvalósítói, közvetítői lehetnek, pontosabban: többségükben lehetnek volna” – írja kötet végi summázatában a szerző.

A reformkori diéták Erdélyben is előkészítettek a magyarországi változások befogadását, így az 1848. márciusi forradalom egészen közvetlenül hathatott Erdélyben. E hatás a csúcspontját 1848. május 30-án érte el, amikor az erdélyi rendi diéta megszavazta Magyarország és Erdély unióját. Nem csak több évszázados álom vált valóra, de megteremtődött a modern polgári Magyarország fölépítésének alapfeltétele, a nemzeti egység is.

Bényei Miklós jegyzetekkel és mutatókkal záruló monográfiája – akárcsak a bevezetőben említett másik három könyve – a történeti források és a szakirodalom alapos földolgozásán és szintézisén alapuló munka, és mint ilyen – nélkülözhetetlen darabja a magyar reformkor gazdag irodalmának és talán még nélkülözhetetlenebb eleme a XIX. századi Erdély történelmét tárgyaló művek sorának.

Bényei Miklós: Művelődési törekvések az erdélyi országgyűléseken 1834–1848. Debrecen, 2008.

Erdély Történeti Alapítvány
270 p. /Erdély-történeti könyvek, 7./

Forgatni érdemes Forgató * könyv!

♦ Siró Judit

A szerzők több évtizedes gyermekkönyvtárosi tapasztalata vált közkinccsé a kötet megjelenésével. Kreatív ötletek tárháza a könyv, amelyet nemcsak a szakmabeliek, hanem pedagógusok, szülők egyaránt haszonnal forgathatnak. A gyermekkönyvtáros feladatairól, lehetőségeiről tudunk, de az az izgalmas, hogy ez hogyan válhat át mindennapi gyakorlattá, és a kötet szerzői ebbe avatnak be. A debreceni Méliusz Központ kiadásában napvilágot látott kötet megjelenése azért is örvendetes, mert az utóbbi két évtizedben megcsappant a könyvtári kiadványok száma. A Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár annak idején *Gellér Ferencné* szerkesztésében rendszeresen közreadta a *Könyvtá-*

ri kiadványok című bibliográfiát az ország közművelődési könyvtárainak önálló kiadványairól. A tizenhét év alatt, 1973-tól 1989-ig 15 kötetben közel 700 oldalon jelentek meg a könyvtárosok munkái. Hol van ez már!

De vissza a jelenbe.

A szerzők az előszóban ugyan csak Hajdú-Bihar megye könyvtárainak ajánlják a kiadványt, de azt gondolom, hogy ez nem maradhat a megye határain belül. Az összeállítás készítői nagyon jól ismerik a különböző életkorú gyerekek érdeklődését, igényét, amiben nemcsak könyvtárosi tapasztalatuknak, hanem pedagógus végzettségüknek, sok éves könyvtárosi-pedagógusi gyakorlatuknak is szerepe van. Az általuk már több alkalommal kipróbált forgatókönyvek megjelentetése a biztosíték arra, hogy ezekhez bátran lehet nyúlni, ha az iskolásokkal foglalkozó további ötletekkel akarja valaki színesíteni eddigi könyvtári foglalkozásait. Külön érdemnek tekinthető, hogy a könyvtári munkába bevonták a Déri Múzeum néprajzosát – *Vajda Máriát* –, aki maga is vezet foglalkozásokat a könyvtárban, szakszerűen és szisztematikusan átadva lassan feledésbe merülő népköltési, népszokási hagyományainkat.

A kötet négy fő témakörben több mint félszáz leírást tartalmaz. Az egyes fejezetek az ismeretágak széles skáláját ölelik fel. Az irodalmi forgatókönyvekben találunk egy-egy szerzőről (pl. Fekete István), egy-egy műfajról (mese, költészet), egy-egy könyvről (A Pál utcai fiúk, Harry Potter) készült összeállítást. Az írás- és könyvtörténeti forgatókönyv kötelező program lehet az oktatásban is. A természetismeret a dinoszauruszoktól napjaink veszélyeztetett élővilágáig ad feladatokat a gyerekeknek. Figyelnek a különböző korosztályok szociális helyzetére, és a kamaszkorúak családdal, barátokkal kapcsolatos problémáinak feldolgozására is kínálnak játékos programot. A néprajzi forgatókönyvek nemcsak tárgyi ismeretekkel foglalkoznak, hanem pl. a húsvéti tojásfestés módjait is leírják. A feladatok sokfélesége segíti a képességek fejlesztését, a kez ügyességet. A levelező feladatok megoldása nem könyvtárhoz kötött, de szükségessé teszi a könyvtár használatát.

A könyvtár az idén harmincadik alkalommal hirdette meg a *Barátunk a könyv* olvasónaplópályázatot alsó és felső tagozatos diákok számára. Ennek évenkénti feladatgyűjteményéből

is kerültek be feladatok a válogatásba. A népszerű verseny eredményhirdetésekor a megyeháza ülésterme is kicsinek bizonyul, ami mutatja, hogy a gyerekek motiválhatóak az olvasásra, és nagyon szívesen veszik a játékos, vetélkedő formákat.

Nagyon fontosnak tartom pedagógiailag

azt, hogy a könyvtári foglalkozásokon oldottan, lazábban szereznek ismereteket. Magam is kíváncsi voltam egy-egy foglalkozásra, amelyek alkalmával a gyerekek felügyelettel „roszszalkodhattak” – hisz úgy kellett kiabálniuk, hogy az Üveghegyen is meghallják, vagy futkározhattak. A foglalkozás végén boldogan, egy kis gözt kieresztve, vidáman, de rendben mentek vissza tanítójukkal az iskolába. A gyerekeket az egyéni munka és a csoportos megoldás segíti abban, hogy felismerjék társaik értékeit, és önbizalmuk is erősödhet. Ezek azok az alkalmak, ahol játékosan nagyon sok ismeretre tehetnek szert, és ez az, amit az internet nem pótolhat. Mindeközben otthon érezhetik magukat a könyvek között, és alapvető ismereteket szerezhetnek arról, hogy hogyan lehet tájékozódni a könyvtárban, a könyvtárhasználatról.

A kötet szerkesztése kiváló, szerzői – volt kollégáim – nemcsak az ötleteiket adták közre, hanem azt is, hogy miként lehet megvalósítani a kidolgozott forgatókönyveket, feladatsorokat.

Mivel terjesztésre átvette a KELLŐ, biztos vagyok benne, hogy a könyvtárosok és a pedagógusok hozzájutnak a könyvhöz. Az, hogy sorozati jelzése van, sugallja a további kiadványokat, amiket érdeklődéssel várunk. Csak egyetlen sajnálhatok, hogy gyerekként nem lehettem egy ilyen könyvtárban, és a könyvet olvasva talán mások is hasonlóan éreznek majd.

Forgató könyv. Gyermekfoglalkozások, irodalmi vetélkedők és levelezős játékok
Összeáll.: Harangozó Attiláné, Nagy Erzsébet Viktória
Debrecen, Méliusz Közp., 2009. 247 p.
(Szivárványos füzetek 1.)

A népmese napja 2009. szeptember 30.

Jeles évfordulóra emlékeznek 2009 szeptemberének utolsó napján a világ magyarsága. 150 éve, 1859. szeptember 30-án az Udvarhely megyei Kisbaconban született *Benedek Elek*. Bárhol a világon, ha magyar népmesét keresnek könyvtárban, könyvesboltban, elsőik között az ő neve hangzik el, méltán! Immár a negyedik nemzedék szókincsének, beszédfordulatainak jelentős részét akaratlanul is az ő könyveiből merítette, tanulta s remélhetőleg adja tovább utódainak.

Benedek Elek hallatlanul gazdag életművét csak kevesen ismerik. Egyetlen személyben újságíró, író, szerkesztő, kiadó, művelődés- és oktatáspolitikus, országgyűlési képviselő, mesegyűjtő, mesemondó volt. Többek között novellák, színdarabok és regények mellett a *Magyar nép múltja és jelene 2*, a *Magyar mese- és mondavilág 5*, a *Nagy magyarok élete 12* kötetének szerzője, a *Nemzeti Iskola*, valamint a *Néptanítók Lapjának* szerkesztője. Továbbá (Pósa Lajossal) *Az Én Újságom*, (Sebők Zsigmonddal) a *Jó Pajtás*, majd egyedül a *Cimbora* című gyermeklapokat szerkesztette. Ez utóbbit a legnehezebb időben saját költségén adta ki. Mindent összevetve a magyar gyermekirodalom egyik megteremtőjét tisztelhetjük benne.

A Magyar Olvasástársaság 2005-ben felhívással fordult mindazokhoz, akiknek fontos a népmesék fennmaradása és a mesékben élő bölcsesség továbbhagyományozása, hogy csatlakozzon azon kezdeményezéshez, amely szerint ezentúl szeptember 30-át, Benedek Elek születésnapját a népmese napjaként tiszteljük. Az ünnep mára határokon átívelő mozgalommá nőtte ki magát. E különlegesen jeles évforduló alkalmából nem pusztán kegyeleti okok miatt tartjuk fontosnak Benedek Elek életművét megbecsüléssel felidézni. Sokkal mélyebb jelentőségű a visszatekintés. Nem Benedek Eleknek van szüksége a mi koszorúinkra, hanem fordítva! Az ő életműve máig erőforrás számunkra. A kulturális emlékezet folytonossága, életben tartása minden közösség megmaradásának és lelki egészségének alapfeltétele. Másrészt pszichológus, szociológus, pedagógus

Tudjon róla!

szakemberek megfigyeléseik, kutatásaik eredményeként egybehangzóan állítják, hogy a népmesék szimbolikus képei, konfliktusai, történetei eszközként közvetítik, adják át az élet értelmét felnőtteknek és gyerekeknek egyaránt. A lehetséges és lehetetlen határán zajló konfliktusokból, gesztusokból a hallgató tudattalanul is mélyen megéri a súlyos nehézségek kikerülhetetlenségét, a megküzdés különféle stratégiáit, a „jótett helyébe jót várj” mindenek fölötti erkölcsi parancsát, és a túléléshez szükséges erők forrását.

Pedagógusok, könyvtárosok, szülők, nagyszülők! Megfigyelések, kutatási eredmények nyomán egyre biztosabban tudjuk, hogy a népmeséket, a legjobb kortársi gyermekirodalmat nem pótolhatja a rajzfilm, a villódzó képernyő, az agresszió, a horror. Ezek néhány percre, órára látszólag elnémitják, lekötik a lelket, de nem nyugtatják meg, s főként nem tanítják meg élni. Azért kell fejből és könyvből, reggel és este, hétfőtől vasárnapig sokat és még többet mesélni, mert a gyerekek tőlünk függetlenül is keresik, de – a felnőttek és a mesék segítségével – sokkal nagyobb valószínűséggel meg is találják életük értelmét. Kérjük tehát a mesészerető emberek apraját-nagyját, hogy ezt a napot szenteljék a mesék bölcs világának,

elevenítsék fel a mesemondás ősi művészetét, emlékezzenek meg mesemondóinkról, mesegyűjtőinkről és a mesékbe szőtt bölcsesség máig érvényes üzeneteiről. Kérjük az intézmények vezetőit, hogy a jelzett napon vagy azt megelőző hétvégén teremtsenek rendhagyó alkalmakat, ahol felnőttek és gyerekek az eddigieknél tudatosabban, gyakrabban, nagyobb örömmel részesülhetnek a mesemondás, a felolvasás, a mesehallgatás mással nem pótolható örömeiben! Tegyük lehetővé, hogy kicsi és nagy ezekben a napokban legalább egy népmesét tarisznyájába tehesen okulásul, vigasztalásul, netán egyszerűen örömforrásként.

A csatlakozási szándékot és tervezett rendezvény rövid leírását kérjük, küldje el a gombos.peter@ke.hu címre, hogy regisztrálhassuk, majd a www.hunra.hu honlapon közzé lehessen tenni.

A jelzett napokban a Kárpát-medencében sokfelé konferenciákat szerveznek, többek között az Országos Széchényi Könyvtárban és Kisbaconban, Benedek Elek szülőhelyén is. (Az előbbi részleteiről rövidesen bővebb információkat találhatnak a Magyar Olvasástársaság honlapján www.hunra.hu)

Eseménynaptár 2009

Dátum	Hely	Rendezvény	Rendező intézmény	Információ
VI. 30–VII. 4.	Pécs, Gandhi Gimn.	Könyvtárostanárok XII. Nyári Akadémiája	KTE	http://www.ktep.hu/node/532
VII. 9–11.	Debrecen	MKE Vándorgyűlés	MKE	http://vandorgyules.lib.unideb.hu
VII. 15–17.	Eger	Helyismereti gyűjtemények régen és ma	MKE Helyismereti Szekció	mke@oszk.hu tbela@vmfk.hu
IX. 15.	Bp., Mérei Int.	Könyvtárostanárok szakmai napja: Elvárások	Könyvtárostanárok Fővárosi Műhelye	Hock Zsuzsanna hock.zsuzsanna@fppti.hu
IX. 25.	Bp., OIK	Nyelvek európai napja	OIK	Nagy Imréné nagy.imrene@oik.hu
X. 5–12.	országszerte	Országos nagy könyvtári napok	IKSZ	iksz@oszk.hu összefogás-honlap
X. 11.	országszerte	Könyves vasárnap	IKSZ, könyvtárak	összefogás-honlap
X. 12.		Összefogás-zárókonferencia	IKSZ	összefogás-honlap
X. 12.	Tatabánya	MOKKA-ODR konferencia	JAMK	Fátrai Erzsébet fatme@jamk.hu
X.		Konferencia a társadalomtudományok információs forrásairól	MKE Társadalomtudományi Szekció	www.mke.oszk.hu

KÖNYVTÁRI LEVELEZŐ/LAP

XXI. évf. 2009. 6. szám

Kiadja
az Informatikai és Könyvtári Szövetség
az Oktatási és Kulturális Minisztérium
és a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

Örökös szerkesztő: Fejős László
Felelős kiadó: Fodor Péter
Főszerkesztő: Fülöp Ágnes (kl@oszk.hu)
Nyomdai előkészítés: Cz. Tóth János

Szerkesztőség:
1827 Budapest, Budavári Palota F épület
Tel.: 487-8440
Tel./fax: 331-1398

Megjelenik évente tizenkétszer
A megrendelőknek befizetési csekket vagy számlát küldünk
Egy szám ára 520 Ft
Éves előfizetési díj áfával és postaköltséggel együtt 6200 Ft
Nyugdíjasoknak és könyvtár szakos hallgatóknak 2600 Ft
HU-ISSN 0865-1329

Készült az Inkart Kft. nyomdájában
Felelős vezető: Somogyi Sándorné

OKTATÁSI ÉS KULTURÁLIS MINISZTERIUM

nka
Nemzeti Kulturális Alap